

Inhoud

- 16**   **Van de redactie**
- 17**   **Visiedocument Schuldenrechter**
Erik Boerma
- 18**   **Het gebruik van medische gegevens binnen het WSNP-traject**
Minke Reijneveld
- 19**   **Wie is aansprakelijk voor studieboekenschuld: kind en/of ouder?**
Margreet van Bommel
- 20**   **Een regresvordering en het minnelijk traject**
Theo Pouw
- 21**   **Nieuws in het kort**
- 22**   **Actuele rechtspraak kort**

Aanbevolen citeerwijze

Naam auteur, titel tijdschriftartikel, *WP*, jaartal/nr. tijdschrift, paginanummer. Bijvoorbeeld:
Margreet van Bommel, 'Verrekeningsrecht uitkeringsinstanties', *WP*, 2010/01, p. 1.

Abonnementen

Zie de achterzijde van dit tijdschrift.

Adverteren in *WSNP Periodiek*

In *WSNP Periodiek* kan geadverteerd worden. Voor een prijsopgave en nadere informatie over adverteren, kunt U zich wenden tot het redactiesecretariaat.

ISSN-nummer: 2210-6650

Redactiesecretariaat

WSNP Periodiek

Postbus 5018, 5800 GA Venray

e-mail: redactie@wsnp-periodiek.nl, faxnummer: 077 463 38 21

Uw bijdrage aan *WSNP Periodiek*

U kunt kopij aanleveren overeenkomstig de richtlijnen voor auteurs. Deze richtlijnen kunt U raadplegen via www.wsnp-periodiek.nl. Na toezending van Uw kopij, naar redactie@wsnp-periodiek.nl, zal één van de redactieleden contact met U opnemen. Artikelen dienen in beginsel maximaal 2500 woorden te omvatten.

16 - Van de redactie

Geachte lezer,

Voor u ligt het augustusnummer van *WSNP Periodiek*.

Erik Boerma informeert ons over het visiedocument “*Schuldenproblematiek en rechtspraak*”, dat dit voorjaar is gepubliceerd door De Rechtspraak. In zijn artikel benoemt hij niet alleen kort de hoofdlijnen van het visiedocument, maar ook welke experimenten bij diverse rechtbanken zijn opgestart naar aanleiding van het visiedocument, in welke richtingen deze zich bewegen en waar volgens de auteur nog lacunes zitten. Daarnaast gaat de auteur in op de conclusies naar aanleiding van het onderzoek dat onlangs in opdracht van het Ministerie van Sociale zaken en Werkgelegenheid is gedaan en waarvan eind april jl. de resultaten zijn gepubliceerd onder de titel “*Aansluiting gezocht*”.

De redactie ontving van *Minke Reijneveld*, promovenda bij het Onderzoekcentrum Onderneming & Recht van de Radboud Universiteit te Nijmegen, een artikel omtrent het gebruik van medische gegevens binnen het Wsnp-traject. Wanneer de schuldenaar een verzoek tot ontheffing van de sollicitatieplicht indient, moet hij aantonen dat hij niet in staat is om te werken. Hierbij worden persoonsgegevens van de schuldenaar verwerkt door de bewindvoerder en de rechter-commissaris. De auteur beantwoordt de vraag of de huidige werkwijze bij de beoordeling van een ontheffingsverzoek in lijn is met de beginselen van de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) en doet enkele aanbevelingen voor correcte naleving van de voorschriften van de AVG in het Wsnp-traject.

Redactielid *Margreet van Bommel* heeft onlangs een cliënt bijgestaan in een zaak omtrent een onbetaald gelaten factuur van bestelde

studieboeken voor een minderjarige. De moeder is, anderhalf jaar na de factuurdatum van de bestelde studieboeken, toegelaten tot de Wsnp en heeft de Wsnp inmiddels met schone lei afgerond. Daarna heeft de leverancier van de studieboeken de (inmiddels meerderjarige) zoon aangesproken tot betaling van het nog openstaande factuurbedrag. Omdat de zaak tussen partijen uiteindelijk is geschikt, is er geen vonnis geweest. In het artikel worden de belangrijkste standpunten van partijen weergegeven en wordt uitgelegd in welke situaties de ouder aansprakelijk is voor de betaling van de studieboeken en in welke situaties de minderjarige scholier.

In de rubriek lezersvraag behandelt *Theo Pouw* een vraag omtrent regresvorderingen. Na het succesvol afronden van een Wsnp vallen eventuele toekomstige regresvorderingen onder de schone lei. Wanneer er geen sprake is van een Wsnp omdat er een minnelijk akkoord wordt bereikt, blijven eventuele toekomstige regresvorderingen verhaalbaar. Een lezer vroeg zich af hoe hiermee om te gaan bij het starten van het minnelijk traject.

We sluiten deze editie zoals gebruikelijk af met de vaste rubrieken *Nieuws in het kort* en *Actuele rechtspraak kort*.

Tot slot informeren wij u alvast omtrent de hoogte van het abonnementsgeld met ingang van 1 januari 2020. De kosten voor een hard copy abonnement zullen worden verhoogd van € 72,50 naar € 75,- per jaar. Het tarief voor het combi-abonnement, waarbij u niet alleen de hard copy uitgaven ontvangt, maar ook toegang heeft tot de abonneeportal waarin u de nieuwste edities als eerste kunt lezen en eenvoudig de uitgaven van de afgelopen jaren kunt raadplegen, bedraagt per 1 januari 2020 € 112,50 per jaar.

De redactie

17 - Visiedocument Schuldenrechter

Erik Boerma*

1. Inleiding

Dit voorjaar publiceerde de Rechtspraak het visiedocument “schuldenproblematiek en rechtspraak”¹. Aanleiding waren de zorgen die de Rechtspraak zich maakt over de grote groep burgers die zich moeilijk staande kan houden in onze ingewikkelde samenleving, en dan met name in die gevallen waarin schulden deel van de hoofdproblemen zijn. Een aantal rechters heeft daarom voorstellen gedaan welke stappen de Rechtspraak en andere instanties zouden kunnen zetten. Hoofddoel daarbij is er voor te zorgen dat rechterlijke uitspraken meer bijdragen aan het oplossen van problemen die mensen met schulden ervaren in plaats van die problemen te vergroten. Verder zijn voorstellen gedaan voor een meer gezamenlijke aanpak van rechtspraak en andere instanties in plaats van dat burgers van het kastje naar de muur gaan. Tenslotte is gekeken naar welke wettelijke regels in feite een belemmering zijn voor dienstverlening door de Rechtspraak.

Naar aanleiding van het visiedocument zijn dit voorjaar bij een aantal rechtbanken experimenten opgestart en er lopen momenteel op een aantal plekken nog gesprekken om te komen tot lokale experimenten². In dit artikel zal ik kort beschrijven wat de hoofdlijnen in het visiedocument waren, welke experimenten nu lopen³ en in welke richtingen deze zich bewegen en waar volgens mij nog lacunes zitten. Tenslotte zal ik kort stil staan bij het onderzoek dat onlangs in opdracht van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid is gedaan

en waarvan eind april de resultaten zijn gepubliceerd onder de naam “Aansluiting gezocht!”⁴. Om maar met de deur in huis te vallen: dat rapport legt, denk ik, terecht de vinger op de zere plek door o.a. te constateren dat minnelijke en wettelijke schuldsanering nu nog bepaald niet twee handen op één buik zijn.

2. Realiteit

Een andere aanpak, ook door de rechtspraak, is nodig om burgers met schulden beter te ondersteunen. De Rechtspraak heeft lang zijn werk primair ingericht langs de wettelijke/juridische kaders. Een incassozaak bij de kantonrechter, want de bevoegdheid van de kantonrechter; bewind bij de kantonrechter want dat volgt uit de wet; insolventieteams (meestal) apart van de bewindsteams en als een burger geldproblemen heeft kan de strafrechter hem alleen maar aanhoren; verder kan hij daar niks mee. Ook de overgang tussen een minnelijk en wettelijk traject is niet soepel geregeld, vanuit het perspectief van de burger een herhaling van zetten met diverse administratieve hobbels. Kort gezegd: het maatschappelijk probleem van schulden moet zich maar inpassen in de gescheiden werkstromen zoals de wet en/of betrokken organisaties die aanbieden. Hetzelfde geldt op regelniveau: een burger met schulden kan in allerlei wettelijke trajecten terecht komen die op het oog samenhangende doelen hebben - stabilisatie, sanering, schuldeisers laten meebeslissen - maar niet in samenhang gebracht zijn. Een bewind staat formeel los van een schuldsanering, een faillissementsakkoord voor een burger is haast een dode letter geworden want een burger moet eerst langs de gemeente, en dit alles gevoed door druk van dezelfde wetgever en politiek, dat vooral de lagere, lokale overheid aan zet is om de burger te begeleiden en te helpen. Behalve dat er hierdoor geen samenhang in systematiek is, sterker

nog er tegenstrijdigheden zijn, maakt dit dat de burger soms tussen wal en schip van regels en organisaties valt. Zo ook bij de rechter. Snelle, laagdrempelige toegang tot een oplossing is een bureaucratische wirwar geworden aan regels en beleid. Dat een rapport zoals “Aansluiting gezocht!” alleen al meer dan 50 pagina’s telt, zegt al meer dan genoeg, daar waar een soortgelijk rapport niet te schrijven zou zijn als het gaat om schuldhulpverlening voor ondernemingen/rechtspersonen. In Nederland is het anno 2019 nog steeds makkelijker, en sneller geregeld, om als rechtspersoon opnieuw te beginnen dan als natuurlijke persoon en ik blijf dat gewoon onverkoopt vinden.

3. Visiedocument

Het project Schuldenrechter wil, kort gezegd, een stap zetten om in deze wirwar weer eenvoud terug te brengen door te kijken waar de Rechtspraak juridische stromen en procedures bij elkaar kan brengen, hoe de organisatie van de rechtbank kan worden aangepast zodat de burger minder van het kastje naar de muur wordt gestuurd, welke wetgeving eigenlijk samenhang in de weg zit, hoe informatiestromen van bijvoorbeeld rechtspraak en gemeentes bij elkaar gebracht kunnen worden, of er geen schuldenfunctionarissen moeten worden aangesteld die beschikbaar zijn voor alle rechters/procedures zodat de rechter altijd, ongeacht de zaaksoort kan doorverwijzen zoals dit ook jarenlang gedaan is door het inzetten van mediation-functionarissen om mediation te bevorderen. Kortom: hoe de burger met schulden weer centraal komt te staan en niet de procedure, regel of organisatie.

Behalve dat ik iedereen aanbeveel het visiedocument zelf te lezen, zijn er in hoofdlijnen de volgende hoofdonderwerpen benoemd:

- de incassomachine
- de schuldenrechter.

De incassomachine

Allereerst wordt vastgesteld dat in elk geval de rechtspraak zijn informatie op rechtspraak.nl beter op orde moet brengen. Nu verzandt een burger met geldproblemen in een wirwar van procesreglementen, richtlijnen en formulieren, zonder dat vanuit het probleem (of met de burger samen) is gekeken waar deze eigenlijk naar op zoek is. Ook wordt door de rechtspraak gedaan alsof een burger met problemen vanuit het niets bij de rechtspraak verschijnt. Informatievoorziening is dus niet opgesteld in samenwerking met bijvoorbeeld schuldhulpverlening van gemeenten, juridisch loket of andere partijen die een burger kunnen ondersteunen. Het gebrek aan informatie-afstemming geldt trouwens ook omgekeerd. Dit probleem is relatief eenvoudig te tackelen, mits, en dat wordt het hete hangijzer, rechtspraak en schuldhulpverlening eenzelfde gedachte en aanpak voorstaan.

Een tweede aanbeveling is dat elk gerecht een schuldenfunctionaris zou moeten hebben, zodat elke rechter dus ook bij straf, familie, bestuurs- maar zeker bij kanton (incasso) zaken warm kan doorverwijzen naar een schuldenfunctionaris die gelijk een intake kan doen. Niet volstaan dus met een folder maar gelijk aan de slag. Als dit bij het bevorderen van mediation is gelukt dan kan dat ook in samenwerking met schuldhulpverlening. Het voordeel van deze samenwerking is niet alleen dat burgers minder van kastje naar de muur gaan, maar ook dat de rechters bijvoorbeeld in straf- of familiezaken beter in staat zijn om verder te kijken dan hun

neus lang is door toe te werken naar andere oplossingen dan sec alleen het vonnis waarom werd gevraagd.

Bij deze aanpak behoort ook dat alle rechters makkelijker inzicht krijgen in welke situatie een burger verkeert: een straf- of kantonrechter onderzoekt nu niet ambtshalve of iemand bijvoorbeeld onder bewind staat of heeft nog geen toegang tot deze informatie. Dat moet veranderen.

Meer specifiek nog voor incassozaken is een aanbeveling - en deze zal mogelijk óf wetswijziging, óf toepassing van de experimenteerwet nodig maken - om het voor een schuldenaar aantrekkelijker te maken om te verschijnen, door het griffierecht te verlagen, de rechter de bevoegdheid te geven om betalingsregelingen op te leggen, meer thematische (bulk) zittingen te houden zodat schuldenaar en schuldeiser zo nodig direct om de tafel kunnen.

Tenslotte is nog een aanbeveling om niet alleen te kijken naar informatie en bevoegdheden van een rechter in en om de procedure zelf maar om structureel, landelijk overleg te organiseren tussen instanties die opkomen voor schuldeisers, schuldeisers zelf, schuldhulpverlening, deurwaarders en rechtspraak zelf. Ik snap eigenlijk niet goed waarom, gelet op de gedeelde belangen die er zijn, het denken in 'ketens' vooral op het terrein van het strafrecht en vreemdelingenrecht als normaal wordt beschouwd maar op het vlak van schulden niet. Misschien omdat het onderwerp jarenlang niet de politieke aandacht heeft gekregen die het verdient en de rechtspraak zich denk ik ook teveel afzijdig heeft opgesteld. Ook dit is in elk geval iets wat goed te organiseren is, dus de vraag is op dit moment meer wie de handschoen gaat opnemen.

Schuldenrechter

Hiervoor noemde ik al als één van de problemen die de burger bij de rechter ervaart, dat de burger zelf moet aangeven voor welke procedure hij kiest en zelf zijn weg moet weten te vinden. De rechter zit ook min of meer vast aan waar de burger op voorsorteert. Een schuldenrechter kan mensen met problematische schulden beter helpen wanneer deze gericht is op het vereenvoudigen en versterken van het schuldhulpverleningstraject. Hiervoor moet de rechter meer regie en maatwerk kunnen leveren. Naast de mogelijkheid van het opleggen van betalingsregelingen, moet de rechter ook verplichtingen op kunnen leggen zoals een budgetcoach en budgetbeheer. In het strafrecht is het vrij gewoon dat een rechter een maatregel oplegt, maar bij schuldzaken is dat minder gewoon. Behalve dat een schuldenrechter zou moeten kunnen verwijzen naar een schuldenfunctionaris zou een breed moratorium vaker moeten worden ingezet om van daaruit te kijken wat een goede aanpak zou kunnen zijn, bijvoorbeeld een budgetcoach (en die dan ook meteen aanwijzen) of een schuldenbewindvoerder voor een bepaalde periode. Een verdere aanbeveling is dat bepaalde drempels voor toelating tot de wettelijke schuldsanering worden versoepeld of moeten verdwijnen, zoals verkorting van de goede trouw-termijn van 5 naar 2 jaar, de tienjaars-grond facultatief maken en tenslotte budgetbeheer of schuldenbewind als voorwaarde stellen voor aanvraag van een schuldsanering in plaats van altijd een verplicht minnelijk traject. Daarnaast zou na bijvoorbeeld een schuldsaneringstraject ook nazorg opgelegd moeten kunnen worden, zoals een budgetcoach of beschermingsbewind.

4. Experimenten

Bij verschillende rechtbanken lopen experimenten die bijdragen aan het bij elkaar brengen

van de wereld van rechtspraak en schuldhulpverlening. Het is een momentopname want ik weet dat, o.a. in Noord-Nederland, gesprekken gaande zijn over nog meer experimenten. Als ik onderstaand overzicht bekijk, valt mij op dat het nu vooral experimenten zijn waarin schuldhulpverlening een plaats krijgt binnen de rechtbank/zittingszalen in incassotrajecten maar dat er nog weinig experimenten lopen waarbij de rechtspraak/rechter bij de tafel van schuldhulpverlening aanschuift. Maar misschien komt dat nog. Met name in Rotterdam en Den Haag gaan trajecten lopen waarin het concept schuldenrechter verder wordt uitgewerkt. En tenslotte, maar wie de rechtspraak kent zal daar niet verbaasd over zijn: het zijn nu (nog) lokale experimenten en wat mij betreft zijn het stuk voor stuk zaken die, indien positief geëvalueerd, landelijk gebruikt zouden moeten worden.

Rechtbank Amsterdam

Bulksittingen zorgzaken Achmea

Tweemaal per maand is er een rolzitting met uitsluitend zorgzaken van Achmea. Er zijn vier deurwaarders bij betrokken. Het aantal zaken per rolzitting varieert van 250 tot 300 met uitschieters naar boven. Op de rolzitting zijn schuldhulpverleners aanwezig zodat gedaagden daar desgewenst direct mee in contact kunnen worden gebracht.

Huurzaken

Tweemaal per maand is er een rolzitting met uitsluitend huurzaken. Alle woningbouwverenigingen zijn inmiddels bij de pilot aangesloten. Er zijn zes deurwaarders bij betrokken. Het aantal zaken per rolzitting varieert van 20-30. Op de rolzitting zijn schuldhulpverleners aanwezig zodat gedaagden daar desgewenst direct mee in contact kunnen worden gebracht. Doel van de pilot is het terugdringen van het aantal ontruimingen.

Kantonrolzittingen

Op alle kantonrolzittingen zijn schuldhulpverleners aanwezig met als doel om gedaagden al dan niet met problematische schulden de mogelijkheid te bieden om direct contact leggen. Het initiatief is door de schuldhulpverlening geëvalueerd en wordt als succesvol ervaren.

Rechtbank Zeeland-West-Brabant

Aanpak Schuldenbewind

Voordat de kantonrechter het verzoek tot een schuldenbewind in behandeling neemt, maken de verzoeker/burger-met-schulden en diens (beoogd) bewindvoerder een afspraak met de gemeente Tilburg. De gemeente bekijkt welk hulp-/begeleidingsaanbod mogelijk is en of bewind nodig is. Indien de burger/bewindvoerder en de gemeente concluderen dat met het hulpaanbod van de gemeente kan worden volstaan, wordt geen verzoek tot onderbewindstelling gedaan. Indien één van de partijen (of beiden) wel een verzoek tot onderbewindstelling wil doen, dan maakt de gemeente een advies voor de verzoeker dat deze doorzendt aan de kantonrechter. Meestal volgt hierop een mondelinge behandeling van het verzoek bij de kantonrechter.

Rechtbank Den Haag

Pilot Schuldenrechter

Een van de aanbevelingen is het aanstellen van een schuldenrechter. De rol van schuldenrechter is gericht op het vereenvoudigen en versterken van het schuldhulpverleningstraject. Dit experiment is nog in de opstartfase.

Rechtbank Limburg

Schuldenloket

In het kader van vroeg-signalering vanuit de rechtbank doorverwijzen naar schuldhulpverlening en monitoring in aanloop naar bewind/wsnp. Ook dit project is nog in een voorbereidingsfase.

Rechtbank Midden-Nederland

Achmea-zittingen

De gemeente is aanwezig bij een rolzitting. Daar kunnen ze kijken of ze in gesprek kunnen komen met mensen die wel hulp nodig hebben, maar met wie ze nog geen contact hebben. Zo is er nu een aparte zitting voor Achmea-zaken op de eerste woensdag van de maand, met medewerkers van de gemeente in de zaal.

Dwangakkoord

In een pilot met de gemeente Utrecht is afgesproken dat wanneer de gemeente een verzoek voor dwangakkoord doet, deze slechts het kale verzoekschrift opstuurt en geen Wsnp-verzoek. Vervolgens stuurt de rechtbank een brief naar de schuldeisers en plant de zitting over 3 maanden in plaats van over 2 maanden. Vanuit de gemeente (schuldhulpverlening) wordt 1 maand voor de zitting contact opgenomen met de schuldeisers. Vaak is de druk van de geplande zitting voldoende voor een schuldeiser om alsnog een regeling te treffen. Als dat niet gebeurt, heeft de gemeente een maand om het dossier nog compleet te maken. De pilot is afgerond en dit is een vaste werkwijze geworden binnen de rechtbank.

Rechtbank Rotterdam

Pilot Schuldenrechter

Pilot in samenwerking met de gemeente Rotterdam. Een van de aanbevelingen is het aanstellen van een schuldenrechter. De rol van schuldenrechter is gericht op het vereenvoudigen en versterken van het schuldhulpverleningstraject.

Kantonrolzittingen

Vanuit de gemeente Rotterdam is er bij de kantonrolzitting een functionaris aanwezig die mensen informeert en doorverwijst naar de schuldhulpverlening.

Bulkzittingen

Bulkzittingen met grote spelers waarbij iemand van de eisende partij op de rolzitting aanwezig is om schikkingen te treffen.

Achmea-zittingen

Rechters kunnen ter zitting zo mogelijk - en mits redelijk - een betalingsregeling treffen conform de voorwaarden als gesteld door Achmea.

Rechtbank Overijssel

Bij de rolzitting in Enschede is, als pilot, de Stadsbank aanwezig voor mensen met problematische schulden.

5. Aansluiting gezocht!

Het rapport (en onderzoek) “Aansluiting gezocht!”, dat in opdracht van het Ministerie van Sociale zaken en Werkgelegenheid is uitgevoerd en opgesteld, doet een aantal constateringen. Een er van is dat de gemeentelijke schuldhulpverlening een lappendeken is. Er zijn grote kwaliteitsverschillen, verschillen in wat gemeenten ambiëren en investeren en verschillen in uitvoering. Focus ligt op gedragsverandering, niet op een schuldenvrije toekomst. Als ik dat lees, dan lijkt het mij duidelijk dat de opdracht van schuldhulpverlening en rechtspraak is om in elk geval de relatie tussen die twee explicieter te maken, uit te voeren, gezamenlijk op te sturen en voortdurend te verbeteren.

Een tweede constatering in het rapport is dat het ontbreekt aan betrouwbaar cijfermateriaal om de werking van de minnelijke schuldhulpverlening sluitend en compleet in beeld te brengen. Dit ontnemt stakeholders de mogelijkheid om echt te sturen op de effectiviteit van de minnelijke schuldhulpverlening. Ook hier zie ik een opgave voor rechtspraak en schuld-

hulpverlening gezamenlijk, tenminste om het materiaal wat er wel is landelijk en regionaal bij elkaar te brengen. Uit de Monitor-wsnp blijkt al jaar en dag dat er forse lokale verschillen zijn in aantallen en soorten zaken die door of namens de gemeenten bij de rechtbank worden aangebracht en ook dat de manier waarop de rechtbank die afdoet (toelating en afwijzingspercentages bijvoorbeeld) fors verschilt. Maar gezamenlijke reflectie hierop, of een cultuur die is gericht op het verbeteren, ontbreekt. Ik hoop dat een van de experimenten die nog wordt opgezet o.a. op dit vlak stappen zet; hoe zorg je er nou voor dat je als schuldhulpverlening en rechtspraak gezamenlijk kijkt naar hoe je werkt en wat je voor de burgers hebt gedaan.

Een derde constatering die de onderzoekers doen, sluit hierbij aan: het ontbreekt aan een helder kader waar schuldenaren bij gemeenten op mogen rekenen. Het minnelijk traject is onaantrekkelijk en/of ontoegankelijk voor schuldenaren en voorziet niet in een snelle doorstroom naar een minnelijke regeling met kwijtschelding. Een breed moratorium, zoals bedoeld in artikel 5 van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening, wordt niet of nauwelijks ingezet. Ook hier: laat in een experiment zien dat er een gezamenlijke aanpak is waarin alle interventies, hulp, en mogelijkheden die het wettelijk kader biedt bij elkaar worden gepakt. Wat zou er op tegen zijn om een case overleg in te voeren bij een gemeente waarbij bijvoorbeeld een schuldenrechter aanschuift. En ik denk dat een breed moratorium inderdaad een kans, en een setting, biedt om gezamenlijk te kijken naar wat de meest effectieve oplossing is. Er zijn meerdere wegen naar Rome en de rechter heeft best een breed palet aan instrumenten tot zijn of haar beschikking om tot oplossingen te komen. Momenteel komen die alleen nog niet voldoende bij elkaar.

6. Conclusies

Met het visiedocument “Schuldenproblematiek en rechtspraak” en het rapport “Aansluiting gezocht!” zijn er naar mijn mening voldoende oplossingen en verbeterpunten aangedragen waar de praktijk mee aan de slag kan. Ik hoop dat rechtbanken, schuldhulpverlening, deurwaarders en grote schuldeisers ook feitelijk de handschoen oppakken en met de voorstellen aan de slag gaan. Als blijkt dat verdere wetgeving nodig is voor versimpeling van het stelsel dan moet dat ook niet achterwege blijven. Uit de hiervoor genoemde experimenten blijkt wel dat ook zonder wetgeving veel verbeteringen te realiseren zijn. De wil om echt samen te werken ten behoeve van burgers met problemen is het enige wat er voor nodig is.

* Erik Boerma is senior-rechter Rechtbank 's-Hertogenbosch en Portefeuillehouder Toezicht bij IVO Rechtspraak.

- 1 *Raad voor de Rechtspraak, werkgroep schulden en rechtspraak, 'Visiedocument schuldenproblematiek en rechtspraak' februari 2019, te vinden op www.rechtspraak.nl.*
- 2 *Experimenten liepen al wat langer, met name die bij de Rechtbanken Midden- Nederland en Zeeland West-Brabant.*
- 3 *Met als kanttekening dat een aantal hier beschreven experimenten nog loopt en geëvalueerd moet worden.*
- 4 *Verkenning aansluiting minnelijke schuldhulpverlening en wettelijke schuldsanering, 26 april 2019.*

18 - Het gebruik van medische gegevens binnen het WSNP-traject

Minke Reijneveld*

1. Inleiding

De sollicitatieplicht is een kernverplichting van de schuldsaneringsregeling. Artikel 288 lid 1 sub c Fw vormt de grondslag voor de sollicitatieplicht, nader uitgewerkt in art. 3.5 van de Recofa-richtlijnen voor schuldsaneringsregelingen. Van de schuldenaar wordt verwacht dat hij zich tot het uiterste inspant om inkomsten voor de boedel te vergaren. De rechter-commissaris kan echter ambtshalve of op verzoek van de schuldenaar of bewindvoerder, een (gedeeltelijke) ontheffing verlenen (art. 3.5 sub f Recofa-richtlijnen). Wanneer de schuldenaar een verzoek tot ontheffing indient, moet hij aantonen dat hij niet in staat is om te werken. Hij kan bijvoorbeeld een medische verklaring overleggen waaruit dit blijkt. *“Indien hij niet over een dergelijke verklaring of informatie beschikt maar wel aannemelijk is dat sprake is van medische omstandigheden die de (mate van) arbeidsgeschiktheid beïnvloeden”*, laat de schuldenaar zich keuren door een deskundige (art. 3.5 sub g Recofa-richtlijnen). Hiervoor is de toestemming van de rechter-commissaris vereist. De rechter-commissaris beoordeelt vervolgens of hij het verzoek tot ontheffing toe- of afwijst.

Binnen dit traject worden persoonsgegevens van de schuldenaar verwerkt door de bewindvoerder en de rechter-commissaris. De vraag is of de huidige werkwijze bij de beoordeling van het ontheffingsverzoek in lijn is met de beginselen van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG).

Om deze vraag te beantwoorden bespreek ik hierna kort het juridisch kader dat de AVG stelt voor de verwerking van medische gegevens (§2). Daarna ga ik in op de arbeids- en sollicitatie-verplichting in het WSNP-traject (§3). Vervolgens komen de beginselen inzake de verwerking van persoonsgegevens en de huidige praktijk aan de orde (§4). Tenslotte doe ik in de conclusie enkele aanbevelingen voor een correcte toepassing van de voorschriften van de AVG (§5).

2. De Algemene Verordening Gegevensbescherming en medische gegevens

De AVG is van toepassing op de verwerking van persoonsgegevens van natuurlijke personen. Onder persoonsgegevens wordt verstaan “alle informatie over een geïdentificeerde of identificeerbare natuurlijke persoon” (art. 4 sub 1 AVG). Verwerkingen van persoonsgegevens zijn onder meer het verzamelen, verwijderen, delen, combineren, openen of doorzoeken van persoonsgegevens.

De AVG noemt ook bijzondere categorieën persoonsgegevens. Daarbij gaat het om gegevens die gevoelig zijn, omdat zij bijvoorbeeld zien op ras, geaardheid, medische informatie of politieke overtuiging (art. 9 AVG). Persoonsgegevens over gezondheid worden in overweging 35 van de preambule van de AVG omschreven als *“alle gegevens [...] die betrekking hebben op de gezondheidstoestand van een betrokkene en die informatie geven over de lichamelijke of geestelijke gezondheidstoestand van de betrokkene in het verleden, het heden en de toekomst”*. Ook het enkele gegeven dat iemand ziek is, valt hieronder, zelfs wanneer niets blijkt van de aard van de ziekte.² De medische gegevens die nodig zijn om aan te tonen dat iemand niet kan voldoen aan zijn inspannings-verplichting zijn persoonsgegevens over gezondheid en dus

bijzondere persoonsgegevens in de zin van de AVG.

De rechter-commissaris en bewindvoerder verwerken deze gegevens doordat zij de gegevens inzien, doorsturen, opslaan of beoordelen. Bij elke verwerking van persoonsgegevens moet worden voldaan aan de beginselen inzake de verwerking van persoonsgegevens (art. 5 AVG). Dit betekent dat persoonsgegevens op een rechtmatige, behoorlijke en transparante wijze moeten worden verwerkt, voor doeleinden die vooraf zijn bepaald en duidelijk zijn omschreven. Daarnaast moeten zo min mogelijk gegevens worden verwerkt voor de kortst mogelijke termijn. Ten slotte dient elke verwerking op een juiste, integere en vertrouwelijke manier plaats te vinden.

Voor de verwerking van bijzondere categorieën van persoonsgegevens gelden bijzondere voorwaarden. Voor deze gegevens geldt als aanvullend vereiste dat ook een beroep moet kunnen worden gedaan op een van de uitzonderingsgronden op het verbod om bijzondere categorieën persoonsgegevens te verwerken. Deze zijn limitatief opgesomd in artikel 9 lid 2 AVG.

3. De arbeids- en sollicitatieverplichting van de saniet

Uit artikel 288 lid 1 sub c Fw volgt dat een schuldenaar slechts wordt toegelaten tot het wettelijke schuldsaneringstraject wanneer voldoende aannemelijk is dat hij de uit de schuldsaneringsregeling voortvloeiende verplichtingen naar behoren zal nakomen en zich zal inspannen zoveel mogelijk baten voor de boedel te verwerven. Ook dient de schuldenaar zijn verplichtingen na te komen om in de schuldsaneringsregeling te blijven (art. 350 lid 3 sub c Fw).

Uit de Faillissementswet blijkt echter niet wat die inspanningsplicht precies inhoudt. Dit is nader uitgewerkt in artikel 3.5 van de Recofa-richtlijnen. De schuldenaar heeft een inspannings-verplichting om zoveel mogelijk baten voor de boedel te verwerven door middel van arbeid. Als hij een dienstverband heeft, moet hij zich tot het uiterste inspannen om dat te behouden. Een schuldenaar zonder voltijds dienstverband is verplicht om daarnaar te solliciteren.³ Daarnaast rust op de arbeidsongeschikte schuldenaar een inspanningsverplichting om weer arbeidsgeschikt te worden (HR 19 januari 2007, *NJ* 2007/61 en HR 27 mei 2011, *NJ* 2011/256).

Indien een schuldenaar meent dat hij niet in staat is om arbeid te verrichten, kan de rechter-commissaris ambtshalve of op gemotiveerd verzoek van zowel de bewindvoerder als de schuldenaar een (gedeeltelijke) ontheffing verlenen van de arbeids- en sollicitatieplicht (art. 3.5 sub f Recofa-richtlijnen). Ter onderbouwing van dit verzoek dient de schuldenaar medische gegevens over te leggen waaruit blijkt dat hij vanwege medische redenen niet in staat is om te werken. De schuldenaar kan bijvoorbeeld een brief of verklaring van zijn huisarts of behandelend arts opsturen waarin globaal staat waarvoor hij behandeld wordt. Als dat niet mogelijk is, kan hij zijn huisartsenjournaal opvragen bij de huisarts en dit doorgeven.⁴

De rechter-commissaris kan, indien aannemelijk is dat sprake is van omstandigheden die de mate van arbeidsgeschiktheid beïnvloeden, besluiten dat de schuldenaar medisch gekeurd moet worden. De kosten van een dergelijke keuring komen ten laste van de boedel of – bij een ontoereikend boedelactief – de Staat (art. 3.5 sub g Recofa-richtlijnen). Wanneer de schuldenaar echter zonder duidelijke reden geen of niet voldoende medische informatie aanlevert, vindt

geen keuring plaats en wordt geen ontheffing van de sollicitatieplicht verleend.

4. Voorwaarden voor het gebruik van medische gegevens bij de beoordeling van een ontheffingsverzoek

4.1. Rechtmatige grondslag en uitzondering op verwerkingsverbod rechter-commissaris en bewindvoerder

De rechter-commissaris verwerkt persoonsgegevens om een beslissing te kunnen nemen. Dit is een taak van algemeen belang (art. 6 lid 1 sub e AVG).⁵ Op basis hiervan kan hij gegevens verwerken, mits dat noodzakelijk is voor de vervulling van die taak. Voor de verwerking van bijzondere persoonsgegevens kan hij zich daarnaast beroepen op de uitzondering op het verwerkingsverbod van een gerecht dat handelt in het kader van zijn rechtsbevoegdheid (art. 9 lid 2 sub f AVG). De rechter-commissaris is onderdeel van de rechterlijke macht en heeft de wettelijke taak om te beoordelen of een ontheffing moet worden verleend.

De bewindvoerder heeft niet dezelfde positie als de rechter-commissaris. Hij verwerkt de persoonsgegevens van de schuldenaar wanneer hij die doorgeeft aan de rechter-commissaris. De Rechtbank Noord-Nederland heeft geoordeeld dat een schuldenaar “kennelijk toestemming” heeft gegeven voor de verwerking van zijn medische gegevens wanneer hij die zelf heeft aangeleverd (Rb. Noord-Nederland 25 september 2018, ECLI:NL:RBNNE:2018:3788, 4.1). Ik vraag mij af of dit in alle gevallen zo is, aangezien aan ‘toestemming’ in de zin van de AVG strenge voorwaarden worden gesteld (art. 7 en overweging 32 AVG). ‘Kennelijke’ toestemming wordt niet snel verondersteld onder de AVG. Zo stelt de AVG in overweging 43 van de considerans dat toestemming geen geldige rechtsgrond mag zijn voor de verwerking van

persoonsgegevens wanneer sprake is van een “duidelijke wanverhouding” tussen de betrokkene en de verwerkingsverantwoordelijke. De toestemming wordt dan niet geacht vrijelijk te zijn verleend. Daarnaast moet toestemming specifiek worden verleend. Van beide is in dit geval geen sprake.

De grondslag waarop de bewindvoerder zich mijns inziens wel kan beroepen, is zijn gerechtvaardigd belang of het gerechtvaardigd belang van de schuldenaar (art. 6 lid 1 sub f AVG). In het algemeen zal de schuldenaar verwachten dat de bewindvoerder de medische gegevens doorstuurt naar de rechter-commissaris, omdat dit noodzakelijk is om de ontheffing te kunnen krijgen. Dit is ook in het belang van de schuldenaar, omdat zijn verzoek anders niet wordt beoordeeld door de r-c.

Ook voor de uitzondering op het verwerkingsverbod geldt dat de bewindvoerder een andere positie heeft dan de rechter-commissaris. Een bewindvoerder is geen onderdeel van de rechterlijke macht. Hij kan zich dan ook niet beroepen op de verwerkingsgrondslag van de gerechten. De bewindvoerder behartigt de belangen van de gezamenlijke schuldeisers en kijkt of de schuldenaar aan zijn verplichtingen voldoet (art. 316 lid 1 sub a Fw). De bewindvoerder gebruikt de medische gegevens om een verzoek van de schuldenaar aan de rechter-commissaris te kunnen onderbouwen. Hij kan zijn verwerkingsactiviteiten mijns inziens baseren op de “noodzakelijkheid voor de instelling, uitoefening of onderbouwing van een rechtsvordering” (ook art. 9 lid 2 sub f). Dit artikel richt zich namelijk op juridische beroepsbeoefenaars die geen deel zijn van de rechterlijke macht.⁶ Hij helpt de schuldenaar immers om te voldoen aan zijn verplichtingen op grond van onder andere art. 288 jo art. 350 lid 3 sub c-e Fw.

In beginsel hebben dus zowel de rechter-commissaris als de bewindvoerder een grondslag om gegevens te verwerken. Belangrijk is wel dat deze grondslag alleen bestaat voor zover de verwerking *noodzakelijk* is voor ofwel het vervullen van een taak van algemeen belang ofwel de behartiging van gerechtvaardigde belangen. Dit betekent dat alleen de gegevens mogen worden verwerkt die minimaal nodig zijn om het doel te bereiken. De grondslag reikt niet verder dan dat.

4.2. *Beginselen inzake de verwerking van persoonsgegevens – minimale gegevensverwerking*

Bij de verwerking van persoonsgegevens zijn de rechter-commissaris en de bewindvoerder verplicht de daarbij van toepassing zijnde beginselen na te leven (zie §2). In het licht van de huidige praktijk is het beginsel van minimale gegevensverwerking van bijzonder belang. Ik bespreek kort de overige beginselen voordat ik dieper op het beginsel van minimale gegevensverwerking inga.

De rechter-commissaris en de bewindvoerder dienen ervoor te zorgen dat hun systemen zo zijn ingesteld dat gegevens niet kunnen worden ingezien of bewerkt door onbevoegden. Daarnaast dienen persoonsgegevens zoveel als mogelijk juist te zijn. Door de tussenkomst van een arts kan hier zorg voor worden gedragen. Tenslotte dienen gegevens na verloop van tijd te worden verwijderd. Dit is van belang voor de beginselen van juistheid, integriteit, transparantie en opslagbeperking.

Daarnaast dienen gegevens vertrouwelijk te worden verwerkt. Omdat zowel de rechter-commissaris als de bewindvoerder aan geheimhouding zijn gebonden (Wet rechtspositie rechterlijke ambtenaren; art. 11 Gedragscode bewindvoerders Wsnp II), is in beginsel aan

dit vereiste voldaan (zie ook CRvB 13 februari 2002, ECLI:NL:CRvB:2002:AD9974, AB 2002/96). Ook aan het beginsel van doelbinding is in principe voldaan als de gegevens alleen worden verwerkt voor het doel waarvoor ze zijn verzameld.⁷

Het doel van de verwerking van de persoonsgegevens is de beoordeling of de schuldenaar in aanmerking komt voor een ontheffing van de arbeids- en sollicitatieverplichting. Het is de vraag of op dit moment de minimale hoeveelheid persoonsgegevens wordt verwerkt.

Voor zijn beoordeling heeft de rechter-commissaris niet alle medische gegevens van de schuldenaar nodig. Informatie over het globale ziektebeeld en een inschatting van een arts of de schuldenaar in staat is aan zijn verplichtingen te voldoen, is naar mijn mening voldoende. Alleen deze informatie hoeft de bewindvoerder over te leggen. Het hangt daardoor af van de manier van informatieverstrekking of wordt voldaan aan het beginsel van minimale gegevensverwerking.

De rechter-commissaris kan verschillende documenten met persoonsgegevens krijgen van de schuldenaar of bewindvoerder om het ontheffingsverzoek te onderbouwen.⁸ Dit kan ten eerste een brief van een behandelaar zijn waar globaal in staat waarvoor iemand in behandeling is. Wanneer de schuldenaar/cliënt daar toestemming voor geeft, mag de arts zijn geheimhoudingsplicht doorbreken (art. 457 Wet op de geneeskundige behandelingsovereenkomst (WGBO)).

De tweede mogelijkheid is een uitdraai van het huisartsenjournaal met alle medische gegevens van de schuldenaar.⁹ Dit bestand heeft de schuldenaar dan zelf opgevraagd bij zijn arts (inzageverzoek op basis van de WGBO).

Ten derde kan de rechter-commissaris een rapport krijgen van een keuringsarts met informatie over het keuringsonderzoek en de conclusies die daaruit getrokken kunnen worden. Dit laatste speelt echter alleen als de rechter-commissaris al gegevens heeft ontvangen van de schuldenaar en daarin een reden ziet voor een keuring.

Wanneer een specifieke verklaring van een behandelend arts of keuringsarts wordt overgelegd aan de rechter-commissaris, waarin slechts de bevindingen op hoofdlijnen en een conclusie staan, wordt in beginsel voldaan aan het vereiste van dataminimalisatie. De rechter-commissaris kan op basis van deze verklaring dan zijn conclusies trekken.

Als de (huis)arts geen verklaring kan of wil afgeven, dan dient de schuldenaar zijn verzoek alsnog zelf te onderbouwen. Hij moet zelf de gegevens aandragen die aantonen dat hij een ontheffing moet krijgen, of aannemelijk maken dat het nodig is om hem te keuren (art. 3.5 sub g Recofa-richtlijnen). De schuldenaar heeft weinig mogelijkheden om dit aan te tonen. Zijn enige optie lijkt te zijn om zelf zijn medisch dossier op te vragen en dit door te geven.

Dit staat op gespannen voet met het beginsel van minimale gegevensverwerking. Er worden namelijk meer gegevens verwerkt dan noodzakelijk zou zijn wanneer de arts wel een verklaring had afgegeven. De AVG laat weinig ruimte om meer gegevens te verwerken dan noodzakelijk, ook als het alternatief bijvoorbeeld duurder en ingrijpend is, zoals het geval is met een keuring. Dit komt ook omdat de AVG vereist dat ieder proces waarin gegevens worden verwerkt, zo wordt ingericht dat de meest privacy-vriendelijke opties worden gekozen (art. 24 en 25 AVG).

Aan de andere kant heeft de schuldenaar de gegevens nodig om zijn verzoek te onderbouwen. Ik denk dan ook dat de schuldenaar bij gebrek aan beter dit medisch dossier over kan leggen aan de rechter-commissaris. Er is, als het niet mogelijk is om een verklaring van een arts over te leggen, geen mogelijkheid voor de schuldenaar en bewindvoerder om minder gegevens te verwerken. Daarnaast is er voor de rechter-commissaris geen mogelijkheid om op een andere, minder ingrijpende manier, te oordelen of de schuldenaar een ontheffing krijgt of gekeurd moet worden. Het zou echter beter zijn als de arts wel degelijk een rol in deze procedure op zich zou nemen, al dan niet op basis van een (in te voeren) wettelijke plicht. Een andere mogelijkheid is om het verstrekken van een verklaring door de arts te faciliteren door een standaardformulier op te stellen.

5. Conclusie en aanbevelingen

Als een schuldenaar verzoekt om een ontheffing van de arbeids- en sollicitatieverplichting, dient hij zelf zijn verzoek te onderbouwen met medische gegevens waaruit blijkt dat hij niet in staat is om aan zijn inspanningsverplichting te voldoen. Hiertoe overhandigt de schuldenaar, al dan niet via zijn bewindvoerder, medische gegevens aan de rechter-commissaris. Deze gegevens komen over het algemeen in de vorm van een verklaring van een behandelaar, het dossier van de schuldenaar dat hijzelf bij de huisarts heeft opgevraagd, of een rapport van een keuringsarts.

De vraag is of deze werkwijze in lijn is met de eisen die de AVG stelt aan de verwerking van medische gegevens. Deze verwerkingen zijn in beginsel verboden, tenzij zowel een grondslag voor de verwerking als een uitzondering op het verwerkingsverbod van toepassing zijn. Daarnaast moet worden voldaan aan de overige regels uit de AVG.

Zowel de rechter-commissaris als de bewindvoerder kunnen zich in beginsel beroepen op een grondslag voor verwerking en een uitzondering op het verwerkingsverbod. Dit geldt alleen voor zover noodzakelijke gegevens worden verwerkt. Ook voor de overige beginselen inzake verwerking geldt dat het probleem zit in de hoeveelheid bijzondere persoonsgegevens die wordt verwerkt. Aangezien het hier gaat om gevoelige, medische, gegevens, is het zeer van belang om daar rekening mee te houden. Er dient dus een procedure te worden gevolgd waarin niet meer gegevens worden verwerkt dan noodzakelijk is.

Om te kunnen beoordelen of de schuldenaar kan voldoen aan de verplichtingen die voortvloeien uit het WSNP-traject is het nodig om te weten of hij in staat is om de arbeids- en sollicitatieverplichting te vervullen. Hiervoor is mijns inziens niet meer informatie nodig dan een globaal ziektebeeld en een beoordeling van een arts of de schuldenaar aan zijn verplichting kan voldoen.

Wanneer het niet mogelijk is om van een arts een globaal beeld van de conditie van de schuldenaar te krijgen, dient de schuldenaar zijn verzoek op een andere manier te onderbouwen. De schuldenaar dient dan zelf aan nemelijk te maken dat sprake is van medische omstandigheden die de (mate van) arbeidsgeschiktheid beïnvloeden. Hij moet dus gegevens overleggen om dit aannemelijk te maken. De

enige mogelijkheid die overblijft wanneer een beoordeling van een eigen arts onmogelijk is, is om zelf zijn medische dossier op te vragen en dit door te sturen. In het licht van de AVG en in het bijzonder het beginsel van minimale gegevensverwerking is dit onwenselijk.

Het is echter niet zo dat deze werkwijze altijd in strijd is met de AVG. Er is namelijk geen alternatief voorhanden. De schuldenaar of bewindvoerder heeft geen andere mogelijkheden dan het medisch dossier aan de rechter-commissaris voor te leggen. Deze werkwijze is daarom weliswaar in mijn ogen niet in strijd met de AVG, maar ook niet wenselijk. Een oplossing voor dit probleem die in lijn met de AVG is, zou zijn dat een huisarts of behandeld arts een (gestandaardiseerd) formulier aan de bewindvoerder of rechter-commissaris stuurt met daarin bevindingen op hoofdlijnen en een conclusie. Het zou wellicht een idee zijn om een dergelijk standaardformulier op te stellen zodat schuldenaren eenvoudig een verzoek aan hun arts kunnen doen. Dit zou eventueel zelfs als een verplichting van de rechtbank kunnen worden beschouwd. De rechtbank is immers verplicht om maatregelen te nemen om de naleving van de AVG te stimuleren en de beginselen zoveel als mogelijk na te leven (24 en 25 AVG). Het faciliteren van minimale gegevensverwerking door een standaardformulier op te stellen, zou een goede oplossing zijn om correcte naleving van de AVG te stimuleren.

Mr. M.D. Reijneveld is als promovenda burgerlijk recht verbonden aan het Onderzoekcentrum Onderneming & Recht, Radboud Universiteit.

- 1 *Kamerstukken II 1997/1998, 25892, nr. 3, p. 109.*
  - 2 *Kamerstukken II 1992/93, 22 969, 3, p. 59.*
  - 3 *Deze informatie heb ik voornamelijk verkregen door middel van een telefonisch interview met een rechter-commissaris van de insolventiekamer, Rechtbank Gelderland. Zie ook Art. 3.5 sub g Recofa-richtlijnen en KNMG-richtlijn Omgaan met medische gegevens, vastgesteld op 24 mei 2018, p. 19.*
  - 4 *Zie ook INFORM D2.1 Review report on GDPR aimed at judiciary, via <http://inform.cs.ucy.ac.cy/results/>, p. 57-58.*
  - 5 *INFORM D2.4 Review report on GDPR aimed at legal practitioners, via <http://inform.cs.ucy.ac.cy/results/>, p. 10.*
  - 6 *Vergelijk Bureau Wsnp, nieuws, Postblokkade en medisch geheim, via <https://www.bureauwsnp.nl/nieuws/postblokkade-medisch-geheim> (laatst bekeken 4 juni 2019).*
  - 7 *Interview, zie 3.*
  - 8 *Zie onder meer hierover ook KNMG-richtlijn Omgaan met medische gegevens, vastgesteld op 24 mei 2018, p. 19.*
-

19 - Wie is aansprakelijk voor studieboekenschuld: kind en/of ouder?

Margreet van Bommel

1. Inleiding

Aan mij werd door een bewindvoerder een zaak doorverwezen waarbij de (inmiddels meerderjarige) zoon in januari 2018 werd gedagvaard door Van Dijk Studieboeken (verder te noemen: 'Van Dijk'), terwijl op de moeder de wettelijke schuldsaneringsregeling van toepassing was verklaard. Volgens Van Dijk was de zoon gehouden de onbetaald gelaten factuur met betrekking tot de in augustus 2013 gekochte studieboeken te voldoen. De zoon was toen 16 jaar oud en dus minderjarig. De totale koopsom van de boeken bedroeg € 648,49, waarvan de moeder € 214,- had aanbetaald. Later heeft zij nog een deelbetaling van € 88,30 gedaan. Er stond dus nog een bedrag van € 346,19 (exclusief kosten en rente) open. De moeder heeft zich in december 2013 aange-

meld bij de gemeentelijke schuldhulpverlening. Na een mislukt minnelijk traject is de moeder op 2 februari 2015 toegelaten tot de Wsnp.

Met betrekking tot de vordering van Van Dijk heeft de bewindvoerder op 24 maart 2015 Bos Incasso op de hoogte gesteld van de toelating van de moeder tot de Wsnp. Bos Incasso en/of Van Dijk dienen geen vordering ter verificatie in. Overigens had Bos Incasso al eerder aangegeven niet mee te willen werken aan het minnelijk traject. Op 7 maart 2018 verkrijgt de moeder de schone lei. Er heeft geen uitdeling aan de schuldeisers plaatsgevonden.

De vraag is of Van Dijk de zoon in rechte kan aanspreken voor de nog openstaande factuur. Van belang in deze casus is om vast te stellen wie feitelijk de bestelling heeft geplaatst: de ouder of de minderjarige (par. 2)? En indien dat de minderjarige is geweest, is hij dan bekwaam om deze rechtshandeling te verrichten (par. 3)? De zaak is voorgelegd aan de kantonrechter in Zaandam. Omdat de zaak tussen partijen uiteindelijk is geschikt, is er geen vonnis geweest. Hieronder geef ik de belangrijkste standpunten van partijen weer.

2. Wie heeft de bestelling geplaatst: de ouder of de minderjarige?

Van Dijk stelt dat de zoon en niet de moeder de boeken heeft besteld en dat daarom de zoon aansprakelijk is voor het onbetaald gelaten bedrag.

Ik heb mij echter op het standpunt gesteld dat de moeder de bestelling heeft geplaatst. Zij zat achter de computer en heeft voor haar (inwonende) minderjarige zoon op een online-site van Van Dijk boeken besteld. Volgens de moeder kon de bestelling uitsluitend worden gedaan als zij op het online bestelformulier de persoonlijke gegevens van de student alsmede het inschrijfnummer van de onderwijsinstelling invulde. Dat betrof dus uiteraard de gegevens van haar zoon, maar dat maakt de zoon nog niet tot degene die de bestelling heeft geplaatst. Hij is dan ook reeds op die grond niet verantwoordelijk voor de nakoming van de koopovereenkomst die zijn moeder is aangegaan. Dienovereenkomstig oordeelde de Rechtbank Den Haag ook op 28 november 2017 (ECLI:NL:RBDHA:2017:13975) in een soortgelijke casus.

Daarnaast is van belang dat de moeder naast de persoonlijke (student)gegevens van haar zoon, tevens haar eigen gegevens ingevoerd heeft bij debiteurgegevens, zijnde haar emailadres, woonadres en bankrekeningnummer. De moeder heeft bijna de helft (€ 302,30) van de totale koopsom (€ 648,49) betaald. De zoon heeft nooit enige betaling verricht. Ook hieruit kan mijns inziens geconcludeerd worden dat de moeder contractspartij is geweest en niet de zoon.

Ook zijn er aanwijzingen dat Van Dijk zelf, in ieder geval in eerste instantie, ervan uit gegaan is dat de moeder contractspartij is

geweest. Uit het dossier blijkt dat Bos Incasso in 2013/2014 de *ouders/verzorgers* van de zoon heeft aangemaand, niet de zoon zelf. Nadat Bos Incasso deurwaarderskantoor LAVG heeft ingeschakeld voor het gerechtelijk traject, is de zoon pas in het najaar 2017, dan inmiddels meerderjarig, tweemaal aangemaand. Op 26 januari 2018, ruim vier jaar na de laatste betaling door moeder, wordt vervolgens de zoon gedagvaard.

Van Dijk stelt nimmer in de veronderstelling geweest te zijn dat de overeenkomst door de moeder is aangegaan, zodat zij om die reden geen opgave hebben gedaan van de schuld in het Wsnp-traject van de moeder. Er is echter veelvuldig correspondentie geweest tussen schuldhulpinstantie Sezo (minnelijk traject) en de Wsnp-bewindvoerder in het wettelijk traject. Het enkele gegeven dat Van Dijk geen vordering heeft ingediend in de schuldsaneringsregeling van de moeder kan niet tot de conclusie leiden dat zij dús de zoon als contractspartij hebben gezien. Als dat zo was geweest dan hadden Van Dijk, Bos Incasso en/of LAVG zich op het standpunt kunnen stellen dat zij niets te maken hebben met het schuldtraject van de moeder en dat zij enkel de zoon als hun contractspartij zagen – hetgeen nooit is gebeurd.

3. Is de minderjarige bekwaam rechtshandelingen te verrichten?

Indien er van zou moeten worden uitgegaan dat de (minderjarige) zoon wél zelf de bestelling heeft geplaatst, dan is van belang na te gaan of hij wel handelingsbekwaam was om die rechtshandeling te verrichten en of hij gehouden is de bijbehorende betalingsverplichting op zich te nemen.

Artikel 1:234 BW bepaalt het volgende:

Lid 1. Een minderjarige is, mits hij met toestemming van zijn wettelijke vertegenwoordiger handelt, bekwaam rechtshandelingen te verrichten, voor zover de wet niet anders bepaalt. (...)

Lid 3. De toestemming wordt aan de minderjarige verondersteld te zijn verleend, indien het een rechtshandeling betreft ten aanzien waarvan in het maatschappelijk verkeer gebruikelijk is dat minderjarigen van zijn leeftijd deze zelfstandig verrichten.

Rechtbank Midden Nederland (ECLI:NL:RBMNE:2014:1830) oordeelde op 14 mei 2014 dat het niet ongebruikelijk is dat een jongere van 16 jaar zelf zijn schoolboeken bestelt, maar dat het niet vanzelf spreekt dat die jongere ook de bijbehorende betalingsverplichting op zich neemt. Bovendien hebben de meeste jongeren ook niet zo veel inkomen dat zij dit soort lasten zelf kunnen betalen. De rechter kwam tot het oordeel dat op grond van artikel 1:404 BW schoolboeken voor een minderjarige tot de kosten van verzorging en opvoeding behoren die de ouders behoren te dragen. De vordering die Van Dijk tegen de minderjarige had ingesteld in die zaak, werd daarom door de rechter afgewezen.

Rechtbank Rotterdam (zaaknummer 5737024 CV EXPL 17-6098) kwam in haar vonnis van 18 augustus 2017 echter tot een ander oordeel: de minderjarige die, 16 jaar oud, met toestemming van zijn moeder de overeenkomst zelf sluit, gaat rechtsgeldig een (koop)overeenkomst aan. De minderjarige is contractspartij en derhalve aansprakelijk. De rechter oordeelt: *'Het door xxx gedane beroep op art. 1:404 BW kan hem hier niet baten. Daarin is weliswaar bepaald dat ouders verplicht zijn naar draagkracht te voorzien in de kosten van verzor-*

ging en opvoeding van hun minderjarige kinderen, maar dit artikel geeft een derde (zoals hier Van Dijk) geen rechtstreeks vorderingsrecht op die ouders ingeval, zoals hier, de overeenkomst door de (destijds) minderjarige zelf werd aangegaan. Het artikel ziet (enkel) op de onderlinge verhouding tussen de ouders en de minderjarige'. Dit standpunt van de rechtbank lijkt mij juist.

4. Conclusie

Gelet op het bovenstaande kom ik tot de conclusie dat indien de scholier van 16 – 17 jaar oud zélf zijn studieboeken bestelt, hij dan ook aansprakelijk is voor de betaling van die boeken. Dat betekent dus ook dat die schuld niet meegenomen kan worden in de eventuele schuldsaneringsregeling van zijn ouders. Heeft de ouder de boeken besteld voor de minderjarige leerling, dan is enkel de ouder en niet de minderjarige aansprakelijk en valt de vordering wel onder de werking van de Wsnp van de ouders. Voor de bewindvoerder is dit een aandachtspunt bij het vaststellen van de vorderingen die door Van Dijk worden ingediend.

20 - Een regresvordering en het minnelijk traject

Theo Pouw

Aan de redactie werd een vraag voorgelegd met betrekking tot een (mogelijke) regresvordering¹. De casus is als volgt. Mevrouw C is in 2013 gescheiden. In 2004 is zij samen met haar man een lening aangegaan, waarvan het saldo in mei 2019 bijna € 52.500 bedroeg. Daarnaast heeft mevrouw C één andere schuld, waarover bij de redactie niets bekend is. In het echtscheidingsconvenant is afgesproken dat ieder de helft van de lening voor zijn rekening zal nemen, hetgeen erop duidt dat het gaat om hoofdelijke aansprakelijkheid. De verwachting is echter dat mevrouw, gezien haar draagkracht, niet in staat zal zijn de helft van de lening af te lossen. De kans is dus aanwezig dat de man – al dan niet gedwongen door de verstrekker van de lening – méér dan de helft van de lening gaat betalen en hij een regresvordering krijgt op zijn ex-echtgenote, mevrouw C. Mevrouw heeft zich tot de gemeente gewend voor hulp bij haar schulden. De schuldhulpverlener heeft geconstateerd dat er mogelijk sprake is van een toekomstige regresvordering en vraagt zich af hoe hiermee om te gaan.

De ex-man kan natuurlijk gevraagd worden om afstand te doen van zijn eventuele regresrecht, maar het lijkt onwaarschijnlijk dat hij daarmee in zal stemmen. Immers: afspraak is afspraak. Voor mevrouw C is dan de enige mogelijkheid om niet meer bang te hoeven zijn voor een regresvordering van haar ex-man de wettelijke schuldsaneringsregeling met goed gevolg te doorlopen. Zij krijgt dan een schone lei voor haar huidige schulden en

een regresvordering van haar ex-man wordt onmogelijk. Dit laatste volgt uit art. 299 lid 1 aanhef en sub e Fw, waarin is bepaald dat de schuldsaneringsregeling werkt ten aanzien van:

'na de uitspraak tot de toepassing van de schuldsaneringsregeling onvoldaan gebleven vorderingen op de schuldenaar die ontstaan krachtens art. 10 van Boek 6² van het Burgerlijk Wetboek uit hoofde van een ten tijde van de uitspraak tot de toepassing van de schuldsaneringsregeling reeds bestaande rechtsverhouding'.

De vereiste rechtsverhouding ligt besloten in het echtscheidingsconvenant en met een schone lei hoeft mevrouw C zich dus in het geheel geen zorgen meer te maken over een eventuele regresvordering van haar ex-man.

Om echter te kunnen worden toegelaten tot de schuldsaneringsregeling zal mevrouw C een minnelijk traject doorlopen moeten hebben. Volgens vaste jurisprudentie kan dat traject niet worden overgeslagen. In twee tamelijk recente zaken, waarin dat wel was gebeurd, omdat er sprake was van mogelijke regresvorderingen, verklaarde de Rechtbank Rotterdam³ de schuldenaren niet-ontvankelijk in hun toelatingsverzoek. In beide gevallen stelde de rechtbank vast dat op de schuldenlijst geen regresvordering voorkwam en dat er dus een aanbod aan de crediteuren gedaan had kunnen worden. Dat de medeschuldenaar in de toekomst wellicht een vordering verkrijgt op de schuldenaar, kan volgens de rechtbank niet worden gebruikt als argument om helemaal geen minnelijk traject te doorlopen.

Het ziet er echter naar uit dat haar huidige schuldeisers bereid zijn in te stemmen met een minnelijke regeling waardoor toegang tot de wettelijke schuldsanering zou zijn

uitgesloten. Mevrouw C is dan – in elk geval tijdelijk – schuldenvrij, maar een mogelijke regresvordering van haar ex-man blijft als een zwaard van Damocles boven haar hoofd hangen. Er moet dus gezocht worden naar een mogelijkheid om het minnelijk traject op zodanige wijze te doorlopen dat het voldoet aan de door de rechterlijke macht te stellen eisen, maar onmogelijk tot succes kan leiden. In dat geval behoort toelating tot de wettelijke schuldsaneringsregeling weer wel tot de mogelijkheden.

In de visie van de Rechtbank Den Haag⁴ kan dat door de ex-man van mevrouw C ook in het minnelijk traject te betrekken. Hij heeft, aldus de rechtbank, momenteel een uit de huidige rechtsverhouding met mevrouw C voortvloeiende, toekomstige vordering op haar, waarvan de waarde thans onzeker is. Evenals in het wettelijk traject, zo vervolgt de rechtbank, kan ook in het minnelijk traject een schatting worden gemaakt van de waarde van de regresvordering, ook al is onzeker of, wanneer en tot welk bedrag die zal ontstaan. Die redenering baseert de rechtbank op art. 328 jo. 133 Fw, welk laatste artikel luidt:

Vorderingen waarvan de waarde onbepaald, onzeker, niet in Nederlands geld of in het geheel niet in geld is uitgedrukt, worden geverifieerd voor hun geschatte waarde in Nederlands geld.

De schatting moet worden afgeleid uit feiten en omstandigheden op basis waarvan aannemelijk is dat de ex-man van mevrouw C in staat zal zijn de verstrekker van de lening te voldoen voor méér dan het gedeelte dat hem aangaat. Immers, pas dan ontstaat de regresvordering⁵. De kans dat de ex-man met die schatting en een daarop te baseren aanbod voor een minnelijke regeling akkoord zal gaan, lijkt uiterst gering, zeker als de man nu al

weigert om afstand te doen van zijn regresrecht. Maar er is daadwerkelijk een aanbod gedaan aan alle schuldeisers en dat aanbod is door één van hen afgewezen. Het minnelijk traject is dan mislukt en de weg naar de wettelijke schuldsaneringsregeling is open.

- 1 *Zie over deze materie ook Margreet van Bommel, 'Regresvordering en de Wsnp', WR, 2016/02.*
- 2 *Art. 6:10 lid 2 BW: De verplichting tot bijdragen in de schuld die ten laste van een der hoofdelijke schuldenaren wordt gedelgd voor meer dan het gedeelte dat hem aangaat, komt op iedere medeschuldenaar te rusten voor het bedrag van dit meerdere, telkens tot ten hoogste het gedeelte van de schuld dat de medeschuldenaar aangaat.*
- 3 *Rechtbank Rotterdam 7 juli 2017, ECLI:NL:RBROT:2017:5337 en 5339.*
- 4 *Rechtbank Den Haag 30 november 2015, ECLI:NL:RBDHA:2015:16029.*
- 5 *Hoge Raad 6 april 2012, ECLI:NL:HR:2012:BU3784 (ASR/Achmea).*

21 - Nieuws in het kort

Adviezen klachtenadviescommissie

In 2013 is de gedragscode voor Wsnp-bewindvoerders (niet-advocaten) vastgesteld. Indien een bewindvoerder zich niet aan deze gedragscode heeft gehouden, kan de saniet daarover een klacht indienen bij de Raad voor Rechtsbijstand. Voorwaarden zijn: (1^e) er moet eerst een klacht zijn ingediend bij het kantoor waar de bewindvoerder werkt; (2^e) de klacht mag niet gaan over de inhoud van een dossier – dergelijke klachten dienen behandeld te worden door de rechter-commissaris. De Raad wordt bij een klacht geadviseerd door de klachtenadviescommissie Wsnp. Aan dit advies hoeft de Raad zich niet te houden, maar in de regel zal zij dat wel doen. Sinds kort worden de uitgebrachte adviezen geanonimiseerd gepubliceerd. Onlangs zijn drie uitgebrachte adviezen, waarover de klachtenadviescommissie zich in 2019 heeft gebogen, gepubliceerd. Hieronder volgt een samenvatting van de klacht en het advies aan de Raad. In alle drie deze zaken heeft de Raad het advies van de commissie overgenomen.

Adviesnummer 2019-01

Klaagster is als ex-partner schuldeiser in een schuldsaneringszaak en heeft een vordering bij de Wsnp-bewindvoerder ingediend van € 600,- inzake achterstallige kinderalimentatie. Volgens klaagster heeft de bewindvoerder tijdens de schuldsaneringsregeling de schijn van partijdigheid gewekt en heeft de bewindvoerder het belang van klaagster onvoldoende behartigd. De commissie beoordeelt of er sprake is van schending van de Gedragscode, specifiek van artikel 4, 5 en 6. Artikel 4 Gedragscode betreft de onafhankelijkheid van de bewindvoerder en het voorkomen van schijn van partijdigheid. Klaagster is van mening dat de bewindvoerder bewust stukken heeft achtergehouden voor de rechtbank inzake de overwaarde van de woning. De commissie stelt vast dat niet is vast komen te staan dat de bewindvoerder moedwillig stukken voor de rechtbank zou hebben achtergehouden. Van partijdigheid van de bewindvoerder op deze grond is dan ook niet gebleken. In artikel 5 Gedragscode gaat het over het gedrag van de bewindvoerder, dat dient objectief, fatsoenlijk en respectvol te zijn. De commissie concludeert dat nergens in de toegekomen stukken, noch tijdens de hoorzitting, vast is komen te staan dat er door de bewindvoerder ongewenste verbale of fysieke intimiteiten jegens klaagster zijn geuit. Hiermee is niet vast komen staan dat de bewindvoerder in strijd met artikel 5 Gedragscode heeft gehandeld. Artikel 6 Gedragscode stelt dat de bewindvoerder zijn werkzaamheden zorgvuldig, vakkundig en doelmatig uitvoert met inachtneming van de professionele deskundigheid die van hem mag worden verwacht. Schuldenaar heeft een (tegen-)vordering van € 27.350,- op klaagster, welke vordering eerst opeisbaar wordt bij verkoop van de woning. Volgens klaagster had de bewindvoerder moeten proberen om de vordering te cederen of te verkopen aan één van de schuldeisers en had de bewindvoerder daartoe een vergadering van schuldeisers moeten beleggen. Klaagster wenste de vordering op schuldenaar te verrekenen met haar openstaande schuld van € 27.350. De bewindvoerder heeft daarop geantwoord dat verrekenen niet mogelijk is. De bewindvoerder heeft niet als taak om individuele schuldeisers juridisch advies te geven. Klaagster had zelf een verrekeningsverklaring kunnen uitbrengen met betrekking tot de vordering die zij kennelijk op grond van achterstallige alimentatieverplichtingen op schuldenaar zou hebben en het door haar in de toekomst bij

verkoop van de woning verschuldigde bedrag. Ook als een bewindvoerder het standpunt inneemt dat dat niet mogelijk is, is het uiteindelijk voorbehouden aan het oordeel van de rechter of de uitgebrachte verrekeningsverklaring doel heeft getroffen. Voor zover zij door het al dan niet doen van een rechtsgeldig beroep op verrekening schade heeft geleden, is dat voor rekening en risico van klaagster zelf. Ook voor de commissie was het tot aan de zitting, op basis van de ontvangen stukken, niet duidelijk dat de vordering van klaagster op schuldenaar veel hoger was dan de ingediende vordering van € 600,-. Daarbij kon zelfs tijdens de zitting door klaagster niet inzichtelijk worden gemaakt hoe hoog de vordering nu precies was, wanneer deze was ontstaan en waarop deze was gebaseerd. Daarnaast heeft de commissie geconstateerd, zowel uit de stukken als ter zitting, dat de communicatie uiterst moeizaam verliep. Noch de mails, noch de brieven van klaagster aan de bewindvoerder en de r-c waren naar de mening van de commissie duidelijk genoeg. In elk geval is daaruit niet gebleken dat klaagster een verzoek deed de vordering zelf af te kopen door middel van een cessie voor een percentage van de vordering, noch is er een duidelijk voldoende onderbouwd bedrag genoemd van de openstaande vordering die klaagster wenste te verrekenen, dan wel een verrekeningsverklaring gebaseerd op een dergelijk duidelijk genoemde en onderbouwde vordering. De commissie oordeelt dat niet vast is komen te staan dat de bewindvoerder in strijd heeft gehandeld met artikel 6 Gedragscode. De commissie adviseert de klacht geheel ongegrond te verklaren en de Raad neemt dit over.

Adviesnummer 2019-02

Klagers zijn in 2016 toegelaten tot de Wsnp. De bewindvoerder is kort na de toelatingszitting op huisbezoek geweest. In 2018 heeft de r-c op verzoek van de bewindvoerder toestemming gegeven voor verkoop van de woning. Klagers zijn hiertegen in hoger beroep gegaan. De rechtbank heeft het hoger beroep gegrond verklaard en de beschikking van de r-c vernietigd. Klagers zijn van mening dat de bewindvoerder niet voldoet aan de Gedragscode. De klacht heeft betrekking op zowel het huisbezoek als de manier waarop de bewindvoerder de woning heeft willen verkopen. De commissie beoordeelt of er sprake is van schending van de Gedragscode, specifiek van artikel 5 en 6. In artikel 5 Gedragscode gaat het over het gedrag van de bewindvoerder, dat dient objectief, fatsoenlijk en respectvol te zijn. Volgens klager zou de bewindvoerder zijn vrouw tijdens het huisbezoek onheus hebben bejegend en zich onwenselijk hebben uitgelaten over de gezondheidssituatie van mevrouw. De bewindvoerder herinnert zich het gesprek anders en zegt dat de gezondheidssituatie wel is besproken, maar dat is afgesproken dat de communicatie hierdoor voornamelijk met meneer zou plaatsvinden. De commissie stelt vast dat de partijen een verschillende beleving hebben van hetgeen is besproken tijdens het huisbezoek, maar kan de exacte inhoud van het gesprek niet vaststellen. Hiermee is niet vast komen staan dat de bewindvoerder in strijd met artikel 5 Gedragscode heeft gehandeld. Artikel 6 Gedragscode vereist dat de bewindvoerder zijn werkzaamheden zorgvuldig, vakkundig en doelmatig uitvoert met inachtneming van de professionele deskundigheid die van hem mag worden verwacht. Volgens klagers heeft de bewindvoerder de r-c onjuist dan wel onvolledig geïnformeerd bij het verzoek tot verkoop van de woning, met name inzake de daadwerkelijke (medische) situatie van klagers en de status van de woning. Hierdoor heeft de r-c geen goede voorstelling van zaken gehad en geen weloverwogen beslissing kunnen nemen. De bewindvoerder betoogt dat de beslissing om de r-c te verzoeken toestemming te verlenen voor verkoop van de woning is gebaseerd op een zakelijke overweging. Daarom heeft de bewindvoerder

de medische situatie van klagster buiten het verzoek gehouden. De commissie oordeelt dat de bewindvoerder bij het doen van het verzoek tot onderhandse verkoop van de woning de r-c van onvoldoende relevante informatie heeft voorzien. De bewindvoerder had er van moeten uitgaan dat (ook) informatie omtrent de staat van de woning, de in de woning aangebrachte voorzieningen en de kosten van andere huisvesting een rol spelen bij de beslissing van de r-c. Door de r-c van onvoldoende informatie te voorzien en niet te onderkennen dat dit zou kunnen leiden tot een situatie die voor klagers erg spanningsvol zou zijn, heeft de bewindvoerder naar het oordeel van de commissie de uit zijn functie voortvloeiende werkzaamheden onvoldoende zorgvuldig uitgevoerd. Daarmee is door de bewindvoerder in strijd gehandeld met artikel 6 Gedragscode en is derhalve de klacht gegrond. Tijdens de zitting heeft de bewindvoerder aangegeven achteraf de situatie te betreuren en onderkent dat hij bij zijn verzoek aan de r-c melding had moeten maken van de omstandigheden. Door het erkennen en onderkennen door de bewindvoerder, ziet de commissie geen aanleiding om gevolgen aan de schending van artikel 6 Gedragscode te verbinden. De Raad volgt dit advies.

Adviesnummer 2019-03

Klaagster is in 2018 toegelaten tot de Wsnp. De beschermingsbewindvoerder heeft bij de Wsnp-bewindvoerder een klacht ingediend over het aanvangsverlag. De Wsnp-bewindvoerder heeft hierop dezelfde dag gereageerd. Klaagster blijft van mening dat de bewindvoerder niet voldoet aan de Gedragscode. Volgens klagster heeft de Wsnp-bewindvoerder in het aanvangsverlag teveel persoonlijke informatie vermeld. Klaagster ervaart het verslag als een inbreuk op haar persoonlijke levenssfeer en heeft geklaagd over privacy-schending. De Wsnp-bewindvoerder verklaart achter de weergave van de informatie te staan en is van mening dat de inhoud van het verslag van belang is voor een goed verloop van de sanering voor zowel schuldenaar, schuldeisers en de toezichthoudende r-c. De inhoud verklaart de diverse keuzes die schuldenares in het verleden, kort voorafgaand en gedurende de sanering heeft gemaakt en die van invloed zijn op de financiële toestanden. De Wsnp-bewindvoerder heeft aangeboden om het openbaar verslag aan te passen en het gedeelte over de privésituatie in een vertrouwelijk schrijven aan de r-c te sturen. De Wsnp-bewindvoerder heeft het verslag conform zijn voorstel aangepast, en de rechtbank gevraagd om het verslag waarop de klacht ziet te vervangen door het aangepaste verslag. De commissie beoordeelt of er sprake is van schending van de Gedragscode, specifiek van artikel 11. Dit artikel bepaalt dat de Wsnp-bewindvoerder geheimhouding dient te betrachten ten aanzien van vertrouwelijke informatie waarover hij bij het uitvoeren van zijn werkzaamheden de beschikking krijgt. De commissie stelt voorop dat verslaglegging ertoe dient de schuldeisers een globaal inzicht te geven in de ontwikkeling en de stand van de boedel. Het aanvangsverlag bevat uitgebreide informatie die de persoonlijke levenssfeer van schuldenaar en derden raakt. Daar waar die informatie al van belang zou zijn voor de uitvoering van zijn taken, had de Wsnp-bewindvoerder die kunnen vermelden in een vertrouwelijke brief aan de r-c (art. 2.3 lid d Recofa richtlijnen voor schuldsaneringsregelingen 2018). De Wsnp-bewindvoerder heeft de beschermingsbewindvoerder meegedeeld dat het verslag niet wordt verstrekt aan de schuldeisers. Dit is niet correct, of in ieder geval onvolledig. Het uitgebrachte verslag ligt immers voor schuldeisers ter kosteloze inzage ligt bij de griffie van de rechtbank. De commissie is van oordeel is dat de Wsnp-bewindvoerder zijn geheimhoudingsplicht ten aanzien van door hem verkregen vertrouwelijke informatie heeft

geschonden door deze in het openbare verslag op te nemen, en daarmee gedragsregel 11 heeft geschonden. Nu de Wsnp-bewindvoerder inmiddels een aangepaste versie van zijn verslag ter griffie heeft doen deponeren, ziet de commissie geen aanleiding om gevolgen aan de schending van artikel 11 Gedragscode te verbinden. De Raad volgt dit advies.

---

22 - Actuele rechtspraak kort

Publicaties tot en met 21 juni 2019

1. Rb. Limburg 5 maart 2019, ECLI:NL:RBLIM:2019:4072 (art. 352; verlenging Wsnp)

Boedelachterstand € 4.600. Verlenging sanering met twee jaar: 1^e jaar met volledige afdrachtplicht, 2^e jaar alleen salaris bewindvoerder te betalen.

Schuldenaren hebben bij het einde van de looptijd van de Wsnp een boedelachterstand van € 4.613,38. Daarnaast (a) is er een nieuwe schuld bij de zorgverzekering van € 770,- waarvoor een betalingsregeling loopt van € 40,- per maand, (b) werd de inlichtingenplicht niet naar behoren nagekomen, (c) was er sprake van een bij de bewindvoerder onbekende rekening waarop gelden werden ontvangen en (d) werden schadevergoedingen niet conform de regels van de schuldsaneringsregeling afgedragen aan de boedel. De rechtbank verlengt de regeling met twee jaar om schuldenaren de voormelde tekortkomingen alsnog te laten wegnemen. Het eerste jaar van de verlenging zijn schuldenaren de volledige afdrachtplicht verschuldigd. In dit jaar worden schuldenaren in de gelegenheid gesteld om aan te tonen dat zij zich (alsnog) volledig kunnen conformeren aan de regels van de schuldsaneringsregeling en kunnen zij tevens starten met het inlopen van de achterstand. Gedurende het tweede jaar van de verlenging wordt de afdrachtplicht gematigd tot het bewindvoerderssalaris, zodat schuldenaren in de gelegenheid worden gesteld de achterstand volledig in te lopen.

2. Rb. Limburg 12 maart 2019, ECLI:NL:RBLIM:2019:2261 (art. 315 en 349a Fw; verkorting Wsnp)

Verzoek tot verkorten looptijd van de Wsnp. Gelet op de discretionaire bevoegdheid van de rechter-commissaris dient de rechtbank slechts te toetsen of de rechter-commissaris in redelijkheid tot zijn beslissing heeft kunnen komen.

Op 2 juni 2015 is schuldenaar failliet verklaard. Dit faillissement is op 1 mei 2018 omgezet in een Wsnp. Vanwege het voorafgaande faillissement heeft de Wsnp-bewindvoerder op 14 januari 2019 verzocht om de looptijd te verkorten. Dit verzoek is op 14 januari 2019 per e-mailbericht aan de Wsnp-bewindvoerder namens de r-c afgewezen. Schuldenaar en zijn beschermingsbewindvoerder zijn tegen de beschikking van de r-c in beroep gekomen en verzoeken die te vernietigen. Allereerst oordeelt de rechtbank dat het e-mailbericht een beschikking is, nu er sprake is van een verzoek dat volgens de Faillissementswet in aanmerking komt voor een beslissing en de heersende opvatting is dat zelfs een mondelinge beslissing van de r-c kan worden aangemerkt als een

beschikking. Uit het e-mailbericht blijkt dat de beschikking - op het verzoek dat is gebaseerd op art. 349a lid 2 Fw - is genomen door de daartoe bevoegde r-c. Derhalve is er sprake van een voor beroep vatbare beschikking in de zin van art. 67 Fw. Ten tweede verklaart de rechtbank de beschermingsbewindvoerder niet-ontvankelijk in het door haar ingestelde hoger beroep, nu het hoger beroep geen daad van beschikking is over de onder bewind staande goederen en de bewindvoerder ex art. 349 lid 2 Fw niet kan verzoeken om een wijziging van de looptijd van de Wsnp. Ten derde oordeelt de rechtbank dat de bevoegdheid van de r-c om de looptijd te verkorten, een discretionaire bevoegdheid betreft. Derhalve dient de rechtbank terughoudend te zijn en enkel te toetsen of de r-c in redelijkheid tot zijn beslissing heeft kunnen komen. Hierbij dient in acht te worden genomen dat de termijn van de schuldsaneringsregeling in beginsel drie jaar bedraagt en dat verkorting van deze termijn dus een uitzondering is op deze hoofdregel. Dit maakt dat de r-c kan volstaan met een beperkte motivering van zijn beslissing: het volgen van de hoofdregel is immers uitgangspunt. De r-c heeft aan de beslissing dat schuldenaar niet in aanmerking komt voor een verkorting van de duur van zijn Wsnp ten grondslag gelegd dat er niet is voldaan aan de eis *dat er geen aflossingscapaciteit is, laat staan dat het te voorzien is dat deze ook niet meer ontstaat*. Daarnaast heeft schuldenaar volgens de r-c gedurende het faillissement niet direct willen meewerken aan de verkoop van de woning om de woonlasten te beperken, waardoor de faillissementsboedel minder is gevoed dan wanneer schuldenaar beter had meegewerkt. Tevens is schuldenaar in 2016 afspraken op het punt van informatieplicht en inkomensbeheer niet nagekomen en is tijdens de Wsnp gebleken dat de schuldenaar, zonder vooraf toestemming te vragen, is verhuisd waardoor hij opnieuw een te hoge woonlast heeft. De rechtbank oordeelt dat de beslissing van de r-c niet onredelijk is en acht de beslissing niet onjuist of ontoereikend gemotiveerd. De rechtbank verklaart het hoger beroep ongegrond en bekrachtigt de beschikking van de r-c.

3. Rb. Rotterdam 21 maart 2019, ECLI:NL:RBROT:2019:2962 (art. 285 Fw)

Belastingdienst heeft faillissement aangevraagd. Ex-ondernemer heeft Bbz-krediet aangevraagd en nog geen 285-verklaring. Geen verdere aanhouding, verzoeker niet-ontvankelijk in Wsnp-verzoek.

Op 25 mei 2018 heeft de Belastingdienst het faillissement van de schuldenaar aangevraagd. De schuldenaar heeft ter afwending van haar faillissement een Wsnp-verzoek ingediend. De rechtbank heeft verzoekster een termijn van 120 dagen gegeven om een 285-verklaring aan te leveren. Op 27 november 2018 zou het Wsnp-verzoek ter zitting worden behandeld, maar de advocaat van verzoekster heeft om uitstel gevraagd in verband met de aanvraag van een BBZ-krediet. De rechtbank heeft de behandeling aangehouden tot 8 januari 2019. Kort voor de behandeling ter zitting op 8 januari 2019 bericht de schuldhulpverlening via de advocate dat het resultaat van de BBZ-aanvraag naar verwachting later in januari 2019 bekend zal zijn. Verzoekster is ter zitting opgedragen de instemming van de Belastingdienst met uitstel van de behandeling van het Wsnp-verzoek over te leggen. Kort na de zitting blijkt dat de Belastingdienst instemt met aanhouding van de behandeling tot 14 maart 2019. Het Wsnp-verzoek is voor voortgezette behandeling op zitting gepland van 18 maart 2019. Op 18 maart 2019 verschijnt er niemand. Na afloop van de

zitting blijkt dat de advocaat van verzoekster op 16 maart 2019 een fax heeft gestuurd, waarin verzoekster verklaart dat zij en haar advocaat niet aanwezig kunnen zijn ter zitting en waarin ze verzoekt een nadere termijn te geven om de 285-verklaring over te kunnen leggen. De rechtbank concludeert dat verzoekster ruim voldoende in de gelegenheid is gesteld om te verklaring aan te leveren en ziet geen aanleiding om verder uitstel te verlenen. De rechtbank constateert voorts dat de Belastingdienst reeds sinds de datum van indiening van het Wsnp-verzoek ‘in de wacht staat’. De rechtbank verklaart verzoekster niet-ontvankelijk in haar Wsnp-verzoek.

4. Rb. Rotterdam 27 maart 2019, ECLI:NL:RBROT:2019:3319 (art. 288 Fw)

Gebrek aan goede trouw, onrechtmatige onderverhuur; afwijzing Wsnp-verzoek.

De totale schuldenlast bedraagt € 192.600 waaronder een schuld aan de Belastingdienst van € 31.300. In 2018 heeft verzoeker nog schulden in zijn vaste lasten laten ontstaan, waaronder huurschulden. De ontruiming van de woning is voorkomen door middel van een voorlopige voorziening (art. 287 lid 4 Fw). Verzoeker heeft twee parttime banen en een inkomen van € 3.451 en inkomsten uit onrechtmatige onderverhuur van € 850. Als gevolg van beslag bleef slechts € 1.300 inkomen beschikbaar terwijl huur en energie samen € 1.300 kosten. Nu verzoeker ook inkomsten uit onderhuur had, ziet de rechtbank niet in waarom de huur gedurende lange tijd onbetaald is gebleven. Op de schuldenlijst staan schulden vanaf 2001. Verzoeker heeft verklaard niet met geld te kunnen omgaan en dat hij te laat heeft ingezien dat hij professionele hulp moest zoeken. Verzoeker heeft een tijdje budgethulp gehad maar is daarmee gestopt – de huur voor januari t/m maart 2019 is betaald. De rechtbank oordeelt dat *niet* aannemelijk is geworden dat verzoeker (a) ten aanzien van de huurschuld (ruim € 13.000) geen verwijt treft en (b) de omstandigheden die bepalend zijn geweest voor het ontstaan of onbetaald laten van zijn schulden onder controle heeft. Voorts geeft de onrechtmatige onderverhuur geen blijk van een saneringsgezinde houding die nodig is om een schuldsaneringstraject met succes te kunnen doorlopen, aldus de rechtbank. Daarbij komt dat de onrechtmatige onderverhuur kan resulteren in een nieuwe schuld. De rechtbank wijst het Wsnp-verzoek af.

5. Rb. Rotterdam 5 april 2019, ECLI:NL:RBROT:2019:4362 (art. 278a Fw; art. 60c Participatiewet)

Toewijzing verzoek dwangakkoord. Gemeente Rotterdam akkoord maar niet tegen finale kwijting. Rechtbank heeft ambtshalve de Gemeente Rotterdam als weigerende schuldeiser aangemerkt. Overige schuldeisers niet op de hoogte van de beoordeelde positie van de gemeente.

Verzoekster heeft achttien schuldeisers, waarvan vier preferent en veertien concurrent, met een totale schuldenlast van € 19.087,43. Er is een akkoordvoorstel gedaan op basis van een saneringskrediet, met een betaling aan de preferente schuldeisers van 13,416% en een betaling aan de concurrente schuldeisers van 6,708% tegen finale kwijting. Zorgcollege weigert het aanbod. Verzoekster verzoekt de rechtbank om Zorgcollege een dwangakkoord op te leggen. Bij de behandeling van dat verzoek blijkt dat de Gemeente Rotterdam meewerkt aan de *minnelijke*

schuldenregeling op voorwaarde dat gedurende de schuldregeling gedeeltelijke betaling plaatsvindt en na verloop van de regeling het resterende bedrag van de vordering door verzoekster wordt betaald. De rechtbank stelt vast dat de met de Gemeente Rotterdam getroffen regeling in feite niet meer is dan een betalingsregeling en dat de Gemeente Rotterdam moet worden aangemerkt als weigerende schuldeiser, nu zij feitelijk niet akkoord gaat met het aangeboden voorstel tegen finale kwijting. De gemeente Rotterdam wordt aldus bevoordeeld ten opzichte van de andere schuldeisers, die *wel* afstand doen van het restant van hun vorderingen. Het blijkt niet dat de andere schuldeisers op de hoogte zijn gebracht van de bevoorrechte positie van de Gemeente Rotterdam. Hoewel art. 60c Pw de Gemeente Rotterdam verbiedt eigener beweging in te stemmen met een schuldregeling (tegen finale kwijting), beperkt deze bepaling de rechtbank niet in haar belangenafweging als bedoeld in art. 287a lid 5 Fw. Bij de belangenafweging gaat het immers ook om de belangen van de overige schuldeisers en van verzoekster. De overige schuldeisers zijn met de regeling financieel beter af dan bij toepassing van de Wsnp. Daarnaast mocht verzoekster erop vertrouwen dat het aanbod inhoudelijk op de juiste wijze tot stand was gekomen. Bovendien is het ontbreken van finale kwijting strijdig met het doel van een schuldsaneringsregeling, te weten het verkrijgen van een schone lei. De rechtbank oordeelt dat de belangen van verzoekster die vanuit een stabiele situatie haar schuldenproblematiek wil oplossen en van de overige schuldeisers die hebben ingestemd met het aanbod, zwaarder wegen dan die van Zorgcollege en de Gemeente Rotterdam, die geweigerd hebben in te stemmen. De rechtbank wijst het verzoek dwangakkoord toe. De rechtbank veroordeelt Zorgcollege en de Gemeente Rotterdam als de in het ongelijk gestelde partijen in de kosten van de procedure. Nu voor het onderhavige verzoekschrift geen griffierecht verschuldigd is en verzoekster niet is bijgestaan door een advocaat, worden de kosten begroot op nihil.

6. Hof Arnhem-Leeuwarden 8 april 2019, ECLI:NL:GHARL:2019:3096 (art. 287a Fw) en 2019:3502 (art. 284 Fw)

Zzp-er. Dwangakkoord tegen Belastingdienst en Wsnp-verzoek afgewezen. OB-schulden niet te goeder trouw. Positieve ontwikkelingen maar onvoldoende voor hardheidsclausule.

Appellante is een grafisch ontwerper en drijft een eigen onderneming sinds 2000. Zij heeft één schuldeiser, de Belastingdienst. Het betreft IB- en verschuldigde Zvw-premie over 2014, 2015 en 2017 en een OB-schuld over 2013, 2014 en 2015 – totaal bijna € 85.000 ten tijde van aanbidding van een buitengerechtigd prognose-akkoord waarbij 27,9% aan de fiscus werd aangeboden. Rechtbank Midden-Nederland wees het dwangakkoord af op de volgende gronden (a) verzoekster betaalde mee aan de woonlasten van de door haar partner in 2015 aangeschafte en ‘kennelijk te dure woning’ en heeft er zo voor gekozen mee te werken aan vermogensopbouw van haar partner, (b) verzoekster werkt tussen 30 en 40 [declarabele, *red.*] uren en is derhalve niet fulltime werkzaam. Het Wsnp-verzoek is afgewezen wegens gebrek aan goede trouw ten aanzien van het ontstaan en onbetaald laten van de belastingschulden (zie ook de samenvatting in *WP* 2019/02, p. 38). Hangend het hoger beroep heeft appellante het voorstel aan de Belastingdienst verhoogd tot aflossing van

56% - nu gebaseerd op een berekening waarbij verzoekster slechts bijdraagt in de hypotheekrente en niet aan de aflossingscomponent begrepen in de annuïteit. Deze aanpassing mocht niet baten - het Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden wees zowel het dwangakkoord als het Wsnp-verzoek af. Ten aanzien van het dwangakkoord overwoog het hof als volgt: (a) De Belastingdienst wordt gevraagd 44% van zijn vordering prijs te geven. Gelet op het feit dat de vordering van de Belastingdienst € 88.005,58 bedraagt, is daarmee voor de Belastingdienst een fors financieel belang gemoeid; (b) De OB-schulden van ongeveer € 50.000 zijn aanzienlijk. Nu het gelden betreft die zij uitsluitend ten behoeve van de Belastingdienst bij haar debiteuren incasseert, moet appellante zeer worden aangerekend dat zij gedurende meerdere jaren geen correcte kwartaalaangiftes heeft gedaan en ook geen gelden heeft gereserveerd voor de omzetbelasting. Ook gelet op die verwijtbaarheid weegt het belang van de Belastingdienst bij het behoud van zijn verhaalsmogelijkheden zwaarder dan het belang van appellante bij de bevrijding van haar schuldenlast; (c) De Belastingdienst heeft bij haar afweging mogen betrekken dat appellante ondernemer is en dat medewerking door de Belastingdienst aan de schuldregeling mogelijk concurrentieverstorend zal werken ten opzichte van andere ondernemers die wel tijdig hun belastingverplichtingen nakomen - appellante kan wellicht lagere tarieven hanteren dan concurrenten die wel tijdig hun betalingsverplichtingen nakomen; (d) Alhoewel de kans aanwezig is dat de Belastingdienst bij toepassing van de Wsnp een lager percentage van zijn vordering zou ontvangen dan bij het dwangakkoord - in dit kader heeft appellante aangevoerd dat het haar in een schuldsaneringsregeling niet zal worden toegestaan haar onderneming voort te zetten en dat zij met een baan in loondienst beduidend minder zal gaan verdienen - kan dat argument niet leiden tot toewijzing van het verzoek. Het weegt niet op tegen de hierboven genoemde argumenten. Bovendien is niet uitgesloten dat de Belastingdienst - bijvoorbeeld doordat een derde een krediet ter beschikking stelt aan appellante en/of zij in de komende jaren betere ondernemingsresultaten boekt - bij onverkorte handhaving van zijn verhaalsmogelijkheden in de toekomst meer dan het door appellante aangeboden percentage van zijn vordering of mogelijk zelfs volledig verhaal van zijn vordering kan verkrijgen. Niet bij voorbaat kan worden aangenomen dat appellante in deze situatie haar onderneming niet zal kunnen voortzetten. Ten aanzien van het Wsnp-verzoek overweegt het gerechtshof dat appellante niet te goeder trouw is geweest ten aanzien van de belastingschulden. En voorts (r.o. 3.6): *'Het hof acht aannemelijk dat de schulden hun oorzaak mede vinden in de omstandigheid dat appellante in de periode van 2010 tot juni 2016 geen boekhouder had en zij daardoor onvoldoende overzicht had over de financiële administratie van haar onderneming. Appellante had zich echter van boekhoudkundige hulp moeten voorzien. Zoals zij ter zitting heeft erkend, heeft zij zelf ook fouten gemaakt door correcte aangiftes voor de omzetbelasting achterwege te laten en prioriteit te geven aan andere uitgaven. Appellante heeft aannemelijk gemaakt dat zij hierin een kentering heeft bewerkstelligd. Zij heeft inmiddels een boekhouder ingeschakeld, die de jaarcijfers met terugwerkende kracht vanaf 2013 heeft opgemaakt en corrigerende aangiftes heeft gedaan. De onbetaalde belastingschulden zijn mede daardoor aan het licht gekomen. Appellante heeft haar financiële administratie nu op orde. Sinds 2018 voldoet zij tijdig aan haar belastingverplichtingen. Verder heeft zij op de derdengeldrekening van schuldbemiddelaar Menzing*

€ Partners een bedrag van € 6.314,- gespaard. Daarnaast heeft zij bedragen gereserveerd om te voldoen aan haar lopende belastingverplichtingen. Deze omstandigheden zijn zeker positief, maar vormen voor het hof geen aanleiding toepassing te geven aan de hardheidsclausule en daarmee voorbij te gaan aan de vijfjaarstermijn als bedoeld in artikel 288 lid 1 aanhef en onder b Fw. De aard en forse omvang van de belastingsschulden, waaronder die wegens omzetbelasting zwaar wegen, en het feit dat tot de schulden nog relatief recente schulden uit 2017 behoren, staan daar aan in de weg.'

7. CRvB 9 april 2019, ECLI:NL:CRvB:2019:1304 (art. 35 Wwb)

Afgewezen aanvraag bijzondere bijstand voor kosten beschermingsbewind tijdens minnelijk traject.

Het gaat in deze zaak om de aanvraag bij de gemeente van bijzondere bijstand voor de betaling van de kosten van beschermingsbewind. De betrokken bijstandsaanvrager neemt deel aan een minnelijk schuldhulpverleningstraject en beschikt in dat kader over een door zijn schuldhulpverlener vastgesteld vrij te laten bedrag van zijn inkomen. Met het verschil tussen het inkomen en dat vrij te laten bedrag worden de schulden van betrokkene afgelost. Betrokkene heeft daartoe met de Stichting Kredietbank Nederland (Kredietbank) een schuldregelingsovereenkomst gesloten op grond waarvan hij verplicht is zijn volledige inkomen boven het vastgestelde vrij te laten bedrag over te maken aan de Kredietbank. Tussen de betrokkene en de gemeente is in geschil -in het kader van de van de bijstands aanvraag- of de kosten van bewindvoering uit de draagkracht van betrokkene konden worden voldaan. Het college van B&W van de gemeente voert het beleid dat in geval van executoriaal beslag en schuldsanering op grond van de Wsnp de draagkracht in beginsel alleen berekend wordt over de middelen waarover een belanghebbende daadwerkelijk de beschikking heeft. Het college van B&W heeft aangevoerd dat een minnelijk schuldhulpverleningstraject niet te vergelijken is met een schuldsaneringstraject ingevolge de Wsnp. Volgens het college kan betrokkene in het kader van zijn minnelijke schuldhulpverleningstraject, anders dan in geval van een WSNP-traject, redelijkerwijs beschikken over zijn inkomen [en is daarom geen bijzondere bijstand nodig, *toevoeging red.*]. De bestuursrechter van de rechtbank oordeelde dat de verplichtingen op grond van een minnelijk schuldhulpverleningstraject gelijk zijn te stellen met een WSNP-traject en dat het college van B&W daarom voor betrokkene een gunstiger draagkracht dient te berekenen conform de uit de Wsnp voortvloeiende normen. Het college van B&W gaat met succes in beroep bij de Centrale Raad van Beroep. De CRvB verwijst eerst naar de bepalingen van art. 34 en 35 WWB en de PW en overweegt dan: '*Uit de tekst van artikel 35, eerste lid, van de WWB en de daarop gegeven toelichting volgt dat het bijstandverlenend orgaan in het kader van de bijzondere bijstand de volledige vrijheid heeft in de vaststelling van de draagkracht van een belanghebbende. Dit betekent dat het bijstandverlenend orgaan zelf bepaalt welk deel van de middelen bij de vaststelling van de draagkracht in aanmerking wordt genomen. De vrijlatingsbepalingen op grond van artikel 34 (vermogen) van de WWB zijn daarom niet verplicht van toepassing (Kamerstukken II, 2002-2003, 28 870, nr. 3, pag. 65). Er is geen grond daarvoor voor de toepassing van de PW anders te oordelen (uitspraak van 26 september 2017, ECLI:NL:CRVB:2017:3311).*' In aansluiting daarop overweegt de CRvB: '*Betrokkene heeft niet aannemelijk gemaakt dat hij bij het sluiten van die*

[schuldregelings-]overeenkomst niet een hoger vrij te laten bedrag had kunnen bedingen, zodanig dat hij daaruit de kosten van bewindvoering zelf kan voldoen uit zijn inkomen. Uit de brief van L. Blaas van de Kredietbank van 8 maart 2016 blijkt ook dat de kosten van beschermingsbewind als correctiepost kunnen worden opgevoerd bij de berekening van de afloscapaciteit. Dat een eventuele verhoging van het vrij te laten bedrag ten koste gaat van de aflossingscapaciteit en dat schuldeisers hierdoor mogelijk niet bereid zijn mee te werken aan de minnelijke regeling, leidt niet tot een ander oordeel. Zoals de Raad eerder heeft overwogen (uitspraak van 11 januari 2011, ECLI:NL:CRVB:2011:BP0483), speelt de omstandigheid dat minder overblijft voor schuldeisers na verhoging van het vrij te laten bedrag geen rol in het kader van bijstandsverlening.'

8. HR 19 april 2019, ECLI:NL:HR:2019:649 (art. 18 WvK; art. 40 lid 2 Fw)

Beantwoording prejudiciële vragen inzake arbeidsovereenkomst 'met de vof'; wie is als werkgever aan te merken? Pluraliteit van schuldenaren; hoofdelijke verbondenheid vennoten. Geldt het wettelijk voorrecht van werknemer en van UWV ook in faillissement of schuldsaneringsregeling van de vennoten? Is boedelschuld ter zake van loon en premieschulden ook boedelschuld in faillissement of schuldsaneringsregeling van de vennoten?

De Hoge Raad beantwoordt de vraag wie als werkgever is aan te merken als er sprake is van een vof door te bepalen dat een arbeidsovereenkomst met een vof dient te worden beschouwd als een arbeidsovereenkomst met de gezamenlijke vennoten. De Hoge Raad benadrukt in dit arrest nog eens dat aan een vof geen rechtspersoonlijkheid toekomt en dat de vof derhalve niet zelfstandig als werkgever is aan te merken. Verder bepaalt De Hoge Raad dat het voorrecht op grond van art. 3:288 aanhef en onder e BW op alle goederen van de schuldenaar terzake een loonvordering ook geldt voor de vordering op alle goederen van de individuele vennoot. Indien het UWV het loon voldoet en de verschuldigde sociale verzekeringspremies voor de werknemer afdraagt, is de vordering van het UWV ook op alle goederen van de individuele vennoot bevoorrecht. Ten aanzien van boedelvorderingen van het UWV overweegt de Hoge Raad dat boedelvorderingen in het faillissement van de vof ook boedelvorderingen zijn in de faillissementen en schuldsaneringsregelingen van de vennoten, mits de faillissementen of de schuldsaneringsregelingen tegelijk met het faillissement van de vof worden uitgesproken. Indien het faillissement of de schuldsaneringsregeling van de vennoten wordt uitgesproken *nadat* de vof failliet is gegaan, geldt dat het slechts een boedelvordering is in het faillissement of de schuldsanering van de vennoten voor zover de vordering na het uitspreken van dat faillissement of die schuldsaneringsregeling is ontstaan.

9. Rb. Den Haag 23 april 2019, ECLI:NL:RBDHA:2019:4143 (art. 287 lid 4 Fw)

Beslag op huurtoeslag. Beslagvrije voet niet van toepassing op beslag op huurtoeslag. Verzoek voorlopige voorzieningen afgewezen.

Verzoekster is veroordeeld tot betaling van bijna € 1.400 aan verhuurder. Verhuurder heeft op 9 augustus 2018 beslag gelegd op de huurtoeslag. Verzoeker vraagt de rechtbank bij wijze van voorlopige voorziening het beslag op te schorten. De rechtbank oordeelt dat geen sprake is van spoedeisendheid en overweegt daartoe als volgt. Vanaf de beslaglegging in augustus 2018 tot heden is verzoekster, ondanks het beslag op de huurtoeslag, naar eigen zeggen in staat geweest haar maandelijks vaste lasten te voldoen en in haar levensonderhoud te voorzien. Mocht als gevolg van het beslag op de huurtoeslag een spoedeisende situatie zijn ontstaan, dan zou dat al in augustus of september 2018 zijn gebeurd en had verzoekster op dat moment een verzoek ex artikel 287 lid 4 Fw kunnen doen. Verzoekster heeft zich echter ruim acht maanden weten te redden in de huidige situatie en heeft derhalve niet aangetoond dat thans sprake is van een spoedeisende situatie. Voorts heeft verzoekster gesteld dat verhuurder met het beslag de *paritas creditorum* doorbreekt en dat de verhuurder daarom geen beslag zou mogen leggen. Dat vormt ook geen grond om spoedeisendheid aan te nemen. Bovendien is het standpunt van verzoekster onjuist, aldus de rechtbank. Op grond van artikel 45 Algemene Wet Inkomensafhankelijke Regelingen is de verhuurder gerechtigd beslag te leggen op de huurtoeslag. Een in dat verband gedane verwijzing naar de beslagvrije voet is evenmin correct. De beslagvrije voet wordt niet toegepast ingeval van (toelaatbaar) beslag op huurtoeslag (vergelijk Gerechtshof Den Haag 25 april 2017, ECLI:NL:GHDHA: 2017:1154). De rechtbank wijst het verzoek tot opschorting van het beslag af.

10. Hof Arnhem-Leeuwarden 9 mei 2019, ECLI:NL:GHARL:2019:4065 (art. 350 Fw)

Verzwegen werkzaamheden in de bouw. Terugvordering WW; tussentijdse beëindiging Wsnp.

Ten aanzien van appellanten is de toepassing van de wettelijke schuldsaneringsregeling uitgesproken op 15 december 2016. Op verzoek van de bewindvoerder heeft de Rechtbank Gelderland de sanering tussentijds beëindigd wegens niet-nakoming van de saneringsverplichtingen, nieuwe schulden en poging de schuldeisers te benadelen. Appellanten voeren in hoger beroep aan dat zij hun best hebben gedaan om de bewindvoerder zo goed mogelijk te informeren: Appellant 1 heeft zowel de bewindvoerder als het UWV ingelicht over de door hem verrichte werkzaamheden voor een bouwbedrijf. Omdat de WW-uitkering werd gestort op een enkel voor de bewindvoerder toegankelijke bankrekening, heeft appellant 1 niet tijdig gemerkt dat die uitkering ten onrechte gedurende enkele maanden aan hem is doorbetaald. Er is alsnog aangifte gedaan over 2017 bij de Belastingdienst. Een definitieve aanslag is nog niet ontvangen. Appellanten zijn bereid en in staat om de nieuwe schulden binnen de looptijd van de regeling in te lopen. De vader van appellant 1 alsmede een goede vriend hebben hen daarvoor een schenking in het vooruitzicht gesteld. Het hof overweegt dat appellanten zich bewust waren van het feit dat het zwarte inkomen betrof, deze hebben verzwegen en besteed aan het gezamenlijke huishouden. Door niet aan de Wsnp-boedel af te dragen zijn de schuldeisers benadeeld. Appellanten moeten van de dubbele

inkomsten (zwarte inkomsten uit onderneming en de later door UWV teruggevorderde WW) op de hoogte zijn geweest. Appellanten hebben, pas in februari 2019, een hernieuwde aangifte IB 2017 gedaan met daarin ditmaal wel vermelding van de door appellant 1 in 2017 ontvangen inkomsten van de bouwonderneming. Het hof oordeelt dat appellanten tevens een verwijt moet worden gemaakt van het laten ontstaan van de te verwachten IB-schulden aan de Belastingdienst (volgens de voorlopige herziene IB-aangiftes en het niet-nakomen van de informatieplicht). Het hof bekrachtigt de tussentijdse beëindiging.

11. Rb. Rotterdam 15 mei 2019, ECLI:NL:RBROT:2019:3954 en 3957 (art. 287a en 288 Fw)

Verzoek dwangakkoord en Wsnp-verzoek afgewezen.

Verzoeker heeft driemaal een schuldregeling aangeboden aan de Rabobank voor twee concurrente schulden met een totaalbedrag van € 505.204,61. De Rabobank heeft steeds geweigerd in te stemmen met het voorstel. Verzoeker heeft de rechtbank verzocht een dwangakkoord uit te spreken. Daags voor de zitting heeft de advocaat van verzoeker de rechtbank gemeld dat de schuld van verzoeker aan de vennootschap van zijn echtgenote ad € 160.891,81 eerder abusievelijk buiten beschouwing was gelaten. Ook deze schuldeiser weigert om akkoord te gaan met de aangeboden regeling. Daarom zal niet snel kunnen worden geoordeeld dat de schuldeisers in redelijkheid niet konden weigeren om met de schuldregeling in te stemmen. Het voorstel is getoetst en ingediend door de advocaat van verzoeker, welke een dubbele rol op zich heeft genomen door daarnaast ook de belangen van één weigerende schuldeiser (de vennootschap van de echtgenote) te behartigen. Daarnaast kan niet worden vastgesteld dat het aanbod goed en controleerbaar is gedocumenteerd. Tot slot is het onvoldoende aannemelijk dat het voorstel het uiterste is waartoe verzoeker in staat moet worden geacht. Verzoeker heeft gedurende zeven jaar de schuld aan Rabobank onbetaald gelaten en het is niet gebleken dat hij financieel niet in staat zou zijn geweest om daar eerder op af te lossen. Daarnaast maakt verzoeker gebruik van een leaseauto met een netto bijtelling van € 475,- per maand, welk bedrag niet is meegenomen in het huidige aanbod. Ook heeft verzoeker de twee afkoopbare oudedagvoorzieningen in eerste instantie niet meegenomen in het aanbod aan Rabobank. Na aandringen van de Rabobank is het aanbod weliswaar verhoogd met de netto opbrengst van de afkoopwaarde, maar daarbij is rekening gehouden met een verschuldigde inkomstenbelasting van 52%, terwijl uit de polis van Reaal niet valt af te leiden dat de uitkering uit deze polis fiscaal wordt belast. Hiermee is in het aanbod geen rekening gehouden. De rechtbank oordeelt dat de belangen van de Rabobank als weigerende schuldeiser zwaarder wegen dan die van verzoeker. De rechtbank wijst het verzoek dwangakkoord af. De vergelijking met de situatie dat verzoeker zou zijn toegelaten tot de Wsnp kan buiten beschouwing blijven, omdat de rechtbank bij afzonderlijke uitspraak beslist dat verzoeker niet voldoet aan de vereisten voor toelating tot de Wsnp. De afwijzing van het Wsnp-verzoek motiveert de rechtbank als volgt.

De rechtbank acht het verwijtbaar dat verzoeker de schuld aan Rabobank lange tijd onbetaald heeft gelaten. Verzoeker heeft zijn schulden aan Rabobank niet te goeder trouw laten voortduren. Verzoeker heeft onvoldoende inzicht gegeven in het ontstaan en onbetaald van de schuld aan de echtgenote,

waardoor de rechtbank niet kan toetsen of deze schuld al dan niet ter goeder trouw is ontstaan en/of onbetaald gelaten. De echtgenote heeft in november 2012 een vaststellingsovereenkomst gesloten waarin zij als bestuurder – samen met de andere verantwoordelijke bestuurders – aansprakelijkheid erkent wegens wanbestuur en daarmee een schuld erkent van minimaal 40 miljoen euro. Verzoeker en zijn echtgenote waren op dat moment in gemeenschap van goederen gehuwd. Volgens verzoeker kan hij voor de schuld niet meer worden aangesproken, nu hij en zijn echtgenote op een later moment alsnog huwelijkse voorwaarden hebben laten opstellen. Dit standpunt is onvoldoende onderbouwd. Het is volgens de rechtbank niet aannemelijk dat verzoeker de uit de schuldsaneringsregeling voortvloeiende verplichtingen naar behoren zal nakomen en zich zal inspannen zoveel mogelijk baten voor de boedel te verwerven. Verzoeker werkt in een onderneming die hij zelf heeft opgericht in 2012. Via twee andere vennootschappen is de dochter van verzoeker de bestuurder en enig aandeelhouder. Verzoeker heeft ter zitting erkend dat hij deze constructie zelf heeft opgezet om meer bewegingsvrijheid te creëren vanwege de schuld aan Rabobank. De dochter doet in de onderneming niet meer dan het zo nu en dan als formeel bestuurder tekenen van stukken. De rechtbank concludeert dat verzoeker voormelde vennootschap feitelijk zelf bestuurt. De rechtbank oordeelt dat verzoeker, gelet op de leeftijd en ervaring, voor zijn werkzaamheden een opmerkelijk laag salaris ontvangt. Ook maakt verzoeker gebruik van een leaseauto met een netto bijtelling van € 475,- per maand. Verzoeker heeft toegelicht dat hij bereid is om bij toelating tot de Wsnp afstand te doen van het privégebruik van de leaseauto. Gelet op de aard, omvang en duur van de schuldenlast van verzoeker had hij eerder moeten afzien van het privégebruik van de leaseauto, nu dit direct invloed heeft op hetgeen hij op zijn schulden kan aflossen. De rechtbank wijst het Wsnp-verzoek af.

12. HR 17 mei 2019, ECLI:NL:HR:2019:738 (art. 350 Fw; onrechtmatige daad gemeente?)

Tussentijdse beëindiging Wsnp na intrekken bijstand. Intrekking later herroepen na uitspraak Centrale Raad van Beroep. Gemeente aansprakelijk voor schade schuldenaar als gevolg van tussentijdse beëindiging? Burgerlijke rechter gebonden aan oordeel bestuursrechter over rechtmatigheid maar niet gebonden aan de inhoudelijke overwegingen die ten grondslag liggen aan oordeel bestuursrechter.

Bij besluit van 20 oktober 2010 heeft de gemeente € 53.083 van saniet teruggevorderd aan onterecht verleende bijstand, omdat de ex-echtgenoot langdurig samen met saniet in haar woning zou hebben verbleven. In een bezwaarprocedure is het teruggevorderde bedrag teruggebracht naar € 11.206. Het beroep tegen de beslissing op het bezwaar wordt op 12 januari 2012 door de rechtbank (sector Bestuursrecht) ongegrond verklaard. Bij vonnis van 8 maart 2012 heeft de rechtbank de schuldsaneringsregeling tussentijds beëindigd. Het gerechtshof heeft de tussentijds beëindiging bekrachtigd op 19 april 2012. In de bestuursrechtelijke bijstandzaak verklaart de Centrale Raad van Beroep (CRvB), op 1 oktober 2013, het beroep van de schuldenares (ex-saniet) gegrond, zodat het terugvorderingsbesluit van 20 oktober 2010 wordt herroepen. De schuldenares start een procedure tegen de gemeente en vordert een verklaring voor recht dat de gemeente jegens haar aansprakelijk is voor de schade die zij heeft geleden door het besluit van 20 oktober 2010 en de

beslissing op het bezwaar. De schuldenares vordert eveneens schadevergoeding op te maken bij staat. De rechtbank wijst de vordering af, omdat er geen causaal verband zou bestaan tussen de onrechtmatige terugvordering van de bijstand en de gevorderde schade. Het gerechtshof acht dat causaal verband *wel* aanwezig, omdat het terugvorderingsbesluit onder andere is gebaseerd op de aanname dat de ex-echtgenoot gedurende de periode waarover is teruggevorderd zijn hoofdverblijf in de woning van de schuldenares heeft gehad, terwijl de CRvB uiteindelijk heeft uitgemaakt dat dit niet het geval is geweest. Volgens het gerechtshof zou, als het onrechtmatige besluit niet zou zijn genomen, de schone lei zijn verleend. Volgens het gerechtshof is de kans op schade ten gevolge van het onrechtmatige besluit aannemelijk en dient verwijzing naar de schadestaatprocedure te volgen voor vaststelling van de materiële schade. De gemeente is tegen het arrest van het gerechtshof in cassatie gegaan en de Hoge Raad heeft als volgt beslist. De Hoge Raad vernietigt het arrest van het gerechtshof en overweegt onder andere dat indien de bestuursrechter uitspraak heeft gedaan over een besluit waarvan beroep bij hem openstaat, de burgerlijke rechter gebonden is aan het *oordeel van de bestuursrechter over de rechtmatigheid van dat besluit*. De burgerlijke rechter is echter bij de beoordeling van een geschilpunt dat niet de geldigheid van het besluit betreft niet gebonden aan de *inhoudelijke overwegingen* die ten grondslag liggen aan het oordeel van de bestuursrechter over dat besluit. De Hoge Raad overweegt dat in de onderhavige procedure en ook in de procedure tot tussentijdse beëindiging van de schuldsaneringsregeling niet hoeft te worden uitgegaan van het oordeel van de CRvB dat niet is komen vast te staan dat de ex-echtgenoot in de bewuste periode zijn hoofdverblijf in de woning van de schuldenares had. De Hoge Raad verwijst het geding naar het Gerechtshof Den Bosch voor verdere behandeling en beslissing. De Hoge Raad merkt daarbij op dat indien na verwijzing komt vast te staan dat de toepassing van de wettelijke schuldsaneringsregeling ook tussentijds zou zijn beëindigd op de enkele grond dat zou zijn gebleken van de door de Gemeente gestelde niet-naleving van de informatieplicht van de schuldenares, causaal verband tussen de onrechtmatige besluiten van de Gemeente en die beëindiging ontbreekt.

Wet schuldsanering natuurlijke personen (Wsnp)

Dilemma's, valkuilen, oplossingen en actualiteiten

Met medewerking van:

mr. Illya Bilderbeek

*Rechter-commissaris insolventies,
Rechtbank Amsterdam*

mr. Erik Boerma

*Lid Werkgroep Schuldenrechter,
Portefeuillehouder IVO-Toezicht*

dr. Tamara Madern

*Lector 'Schuldpreventie en Vroegsignalering',
Hogeschool Utrecht*

Linda Nickel

*Stafmedewerker Wsnp,
Raad voor de Rechtsbijstand Bureau Wsnp*

Michiel Noordzij

*Algemeen bestuurslid BBW en Eigenaar,
Noordzij Financieel Adviseurs | Bewindvoerders*

mr. drs. Astrid van Steenderen

*Notaris,
Caminada Notarissen, Rijswijk*

mr. Marten van Vugt

*Rechter-commissaris/senior rechter,
Rechtbank Midden-Nederland locatie Utrecht*

drs. Pauline de Wit

*Stafmedewerker Wsnp,
Raad voor de Rechtsbijstand Bureau Wsnp*

Onderwerpen die centraal staan:

- Update Schuldenrechter en pilot 'Digitalisering Wsnp-zaken'
- Actualiteiten vanuit Bureau Wsnp
- Uitkomsten van en reactie op het onderzoek naar de aansluiting van de minnelijke schuldhulpverlening en wettelijke schuldsanering Wsnp
- Jurisprudentie Wsnp en ontwikkelingen Recofa
- Actuele ontwikkelingen Vrij te laten bedrag (Vtlb)
- Hindernissen bij de toegang tot de Wsnp
- Actualiteiten Erfrecht en Huwelijksvermogensrecht binnen de Wsnp
- Wat doet ie nou? Het effect van geldstress

Accreditatie

Branchevereniging

€ 350,- excl. BTW p.p. ipv € 465,- excl. BTW p.p. speciaal voor abonnees.

Kortingscode: **WP350EB2019**

Meer info en aanmelden: www.kerckebosch.nl

Contact

Redactie:

redactie@wsnp-periodiek.nl

Abonnementen:

abonnee@wsnp-periodiek.nl

Website:

www.wsnp-periodiek.nl

Twitter:

@WsnpPeriodiek

Postadres:

Wsnp Periodiek

Postbus 5018

5800 GA Venray

Verschijning:

4x per jaar

Uitgave van:

Stichting Kennisoverdracht Wsnp
gevestigd te Amsterdam
Handelsregisternr. 34390126

Redactie:

Mr. dr. A.J. Noordam, advocaat
Mr. M. van Bommel, advocaat
Mr. Th. A. Pouw, voormalig docent
handels- en ondernemingsrecht,
voormalig raadsheer-plaatsvervanger
Mr. C. Koppelman, senior secretaris
rechtbank Overijssel
Mw. J. Vlemmings, regisseur
schulddienstverlening (secretariaat)

Redactiemedewerker: Mr. dr. B.J. Engberts, raadsheer

Hoewel aan de totstandkoming van deze uitgave de uiterste zorg is besteed, aanvaarden de auteurs, redactieleden en uitgever geen aansprakelijkheid voor eventuele fouten en onvolkomenheden. Alle rechten voorbehouden. © Stichting Kennisoverdracht Wsnp.

Abonnementsprijs enkel hard copy: € 72,50 per jaar, incl. BTW (*prijspeil 2019*), € 75,- per jaar, incl. BTW (*prijspeil 2020*).

Combi-abonnement hard copy en digitaal € 110,- per jaar, incl. BTW (*prijspeil 2019*), € 112,50 per jaar, incl. BTW (*prijspeil 2020*).

Abonnementen worden aangegaan voor de periode van minimaal één jaar. Het abonnement kan alleen schriftelijk (of per e-mail) bij het redactiesecretariaat worden opgezegd tegen het einde van het kalenderjaar met inachtneming van een opzeggingstermijn van minimaal twee maanden (dus uiterlijk 31 oktober).

Abonneegegevens worden door de uitgever niet aan derden verstrekt.

Vormgeving: vandervliet design

Druk: Van Helvoort Grafisch Bedrijf BV, Gemert

© Auteursrechten voorbehouden.